

Torsdagen den 14 april

Torsdagen den
14 april 1977

Kl. 19.30

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.***§ 1 Särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m.**
(forts)

Fortsattes överläggningen om näringsutskottets betänkanden
1976/77:23 och 24.

Herr REJDNELL (fp):

Herr talman! Birger Rosqvist har i sitt anförande före middagsuppehållet berört vissa ur kommunens synvinkel sett befarade påföljder vid en fördröjning av byggnationen av O 3. Det är också riktigt att vi i kommunen år 1974 var eniga, så när som på vpk, om byggandet av O 3, som då hade ordningsnummer 11. Jag tänker inte, herr talman, uppehålla mig vid villkorspropositionen i stort, utan endast beröra avsnittet om ersättningsfrågorna.

I proposition 1976/77:53 har det klart uttalats vikten av att ersättningsfrågorna inte lämnas öppna på samma sätt som i atomenergilagern. Det sägs på s. 19: "Det är viktigt att en eventuell avveckling av pågående projekt kan ske på ett sätt som tar all rimlig hänsyn till arbetstagarnas och de berörda kommunernas intressen."

Det är just kommunernas situation som vi tagit upp i motion 1976/77:1337. Hur påverkar då ett senareläggande eller inställande av ett kärnkraftsbygge den kommun som berörs? Ja, här har vi ännu inget fullödigt svar. Om O 3 inte kommer att byggas så vet vi från kommunal sida att vi måste tänka om när det gäller både vårt bostadbyggnadsprogram och övrig samhällsservice. Men hur det i detalj kommer att drabba kommunen i direkta och indirekta kostnader vet vi givetvis inte. En sak vet vi emellertid, och det är att genom att kommunen tvingats skära ner sitt bostadsbyggnadsprogram kommer vi att få sysselsättningssvårigheter inom byggsektorn. Kommunen har redan vidtagit åtgärder genom att vi – inte minst genom medverkan från det parti jag representerar – helt strukit 1977 års byggnation av flerfamiljslägenheter. Endast 168 grupp- och styckebyggda småhus kommer att byggas i år. Skall vi behöva stryka hela kvoten för år 1978 också – och vad får detta för följderna? För år 1978 har vi planerat byggnation av totalt 336 lägenheter, inkl. småhus.

Regeringen har de senaste månaderna på olika områden tvingats sätta in åtgärder för att trygga sysselsättningen. Här har vi en situation som vi på ett tidigt stadium kan överblicka och även till viss del förutsäga följderna av. Redan nu har Oskarshamns kommun stort inkomstbortfall på grund av outhyrda lägenheter. De kommunala bostadslägenheterna

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

skulle vid 100-procentig uthyrning inbringa drygt 18,7 milj. kr. brutto. Under förra året fick vi en kraftig ökning av outhyrda lägenheter, som betydde drygt 1,1 milj. kr. i hyresintäktsbortfall. Kommunens ökade kostnader föranledda av ändrade kärnkraftsplaner kommer att få återverkningar i den kommunala verksamheten. Daghemsutbyggnaden kan komma i fara liksom serviceutbyggnaden för åldringsvården. Det kan inte vara rimligt att kommunen ensam skall stå för de smällar som kan uppstå vid ett eventuellt avbrytande eller i varje fall senareläggande av O 3-bygget.

Utskottet har – enkelt uttryckt – spelat över bollen till energikommissionen. Man förutsätter att energikommissionen kommer att tillgodose de önskemål som framförts i vår motion, vilken berör ersättningsfrågorna. Jag kan inte förstå annat än att man bara skjuter problemen framför sig. En snabb behandling av ersättningsfrågorna hade underlättat kommunens fortsatta planering och möjliggjort en jämnare sysselsättning.

Herr talman! Jag har inget yrkande, men jag anser det värdefullt att till riksdagsprotokollet få noterat det konstaterandet att utskottet inte tagit avstånd från ersättningsfrågan vad gäller kommunernas möjligheter att få ersättning från staten. Det är min förhoppning att energikommissionen tar fasta på detta och snarast presenterar godtagbara lösningar.

Herr LIDBOM (s):

Herr talman! För att ytterligare understryka vad vi alla vet, att det inte finns någon borgerlig energipolitik, låter regeringen tydligen statsrådsbänkarna stå tomma här i kväll under den fortsatta behandlingen av villkorlagen. Inte ens det närmast ansvariga statsrådet, energiministern Olof Johansson, är närvarande när riksdagen skall fatta beslut om det som både han själv och statsministern har betecknat som regeringens viktigaste förslag hittills. Ja, Olof Johansson gjorde förstas ett gästspel här i kammaren strax före middagspausen. Han äntrade talarstolen och läste upp några byråkratiska synpunkter från en lapp, och sedan sade han så här: Jag hoppas att vi också i fortsättningen skall få en livlig energipolitisk debatt. Ja, vi hoppas det. Den hälsningen bör Olof Johansson ta med sig till statsministern Fäldin, som inte bevärdigat den här debatten med ens en minuts närvaro under hela dagen. Man förstår emellertid att debatten är plågsam för regeringen, framför allt för dess centerpartistiska ledamöter.

För litet mer än en vecka sedan skrev en politisk kommentator i Dagens Nyheter om det vettlösa i att "kasta in miljarder i kärnkraftverk som bara skall stå som monument över överord i valdebatten". Kommentatorn kopplade energifrågan med det trängda ekonomiska läget och fortsatte: "Att höja moms och slänga bort pengarna i kärnkraftverk som inte skall användas vore ett hån mot löntagarna." I dagens debatt har flera talare varit inne på liknande tankegångar, och ingen förnuftig människa kan väl bestrida det logiska i DN-artikeln. Slutsatsen borde vara given.

Regeringens oenighet i energifrågan har skapat oro och osäkerhet hos många. Den kan komma att åsamka både samhället och enskilda avbräck och förluster, men förr eller senare måste rimligen de reaktorer som nu är under byggnad komma att producera elektricitet.

Ingvar Carlsson har tidigare i dag visat hur centern i regeringsställning redan har brutit praktiskt taget vartenda löfte som herr Fälldin gav i energifrågan under valrörelsen. Det omtalade sveket med Barsebäck 2 blev bara det första och egentligen det minst betydelsefulla i en lång rad av brutna löften. Utöver de sex reaktorer vi nu har i drift pågår arbetena för fullt på ytterligare sex reaktorer. I stället för att säga upp kontrakt och plocka ned ritbord som herr Fälldin lovade i valrörelsen anslår han och hans regeringskolleger pengar till fortsatt kärnkraftsbyggande.

Jag är alltså för min del inte rädd för att de reaktorer som byggs för dyra pengar skall komma att stå som monument över överord i valdebatten. Däremot är jag övertygad om att den s. k. villkorlag om kärnkraften, som den borgerliga majoriteten kommer att trumfa igenom här i riksdagen om en liten stund, kommer att få en unik plats i den svenska rättshistorien. Det kommer med all sannolikhet att bli den enda lag om vilken man kommer att kunna säga att den kom till, inte för att påverka samhällsutvecklingen eller för att skapa klarhet i ett oklart rättsläge, utan för att slå blå dunster i ögonen på lurade väljare. Den ändrade ingenting i sak, men den fick under en kort tid göra tjänst som dimridå.

Den juridiska expertisen i lagrådet – en institution som ju den borgerliga regeringen ofta och gärna betygar sin vördnad och sin respekt – har gett villkorlagen ett kyligt mottagande.

Lagrådet sätter till en början ett frågetecken för om det över huvud taget är förenligt med våra grundlagar att skriva en särskild lag som är tillämplig bara på sju lätt identifierbara reaktorer. Lagen skall ju inte gälla för de fem reaktorer som var i drift när den borgerliga regeringen trädde till och inte heller för reaktorer som kan komma att omfattas av framtida tillstånd enligt atomenergilagen.

Bakom den invändningen från lagrådet ligger naturligtvis bl. a. tanken att en mycket egendomlig och otillfredsställande situation skulle uppstå om regeringen någon gång i höst, samtidigt som den i ett villkorsärende konstaterar att kärnkraftens problem inte kan klaras med nu känd teknik och därför säger nej till ytterligare reaktorer, ändå låter driften fortsätta ostörd och nya avfallsmängder produceras vid de sex reaktorer som redan är i gång.

Nästa invändning från lagrådet måste ha svidit ännu värre i skinnet på energiministern: Lagen är totalt överflödigt, i varje fall i den s. k. villkorsdelen. Atomenergilagen ger redan regeringen alla befogenheter den kan önska sig, om den vill ställa nya villkor eller rent av dra in beviljade tillstånd.

Näringsutskottets svar på juristernas kritik är obetalbart. Den intresserade som vill kontrollera det hänvisas till s. 14 i betänkandet. Utskottet

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

resonerar så här: De nya villkor som kan komma att ställas i framtiden för kärnkraftens utnyttjande skapar problem av förvaltningsrättslig natur. Eftersom olika villkor kan komma att gälla för olika reaktorer, kan det bli en konflikt med rättssäkerhetsprincipen att lika fall skall behandlas lika. Just därför, säger utskottet, behövs en särskild lag.

Alltså: rättssäkerheten kräver enligt utskottet att brott mot rättssäkerhetsprinciper skrivs in i lag. Man undrar vad lagrådet skulle ha sagt om den argumenteringen, om det hade haft någon replikrätt.

Liksom Ingvar Carlsson tänker jag avstå från att ställa frågor till företrädare för regeringen eller för den borgerliga utskottsmajoriteten om motsägelser, oklarheter och konstigheter i propositionen och i utskotts-betänkandet. Det skulle bli en lika pinsam som fruktlös övning.

Möjligen vill jag dock göra ett undantag på en alldeles speciell punkt. När jag lyssnat på debatten i dag har jag funnit motsäggande besked mellan å ena sidan herr Sjönell och å andra sidan herr energiministern Olof Johansson om hur man skall tolka den avgörande paragrafen om förvaringen av avfall från kärnreaktorer. I lagen sägs det att en helt säker förvaring måste vara klar. Det uttrycks på det sättet att det skall vara klart "hur och var" en helt säker förvaring kan ske.

Då frågar man sig hur mycket som måste vara klart när regeringen beviljar sitt tillstånd. Betyder detta "var" vad det betyder enligt vanligt språkbruk, nämligen att man måste känna till platsen i förväg, dvs. i vilken kommun avfallshanteringen skall äga rum? I så fall måste man ha klart för sig om kommunen går med på att ta emot detta avfall från kärnreaktorn. Enligt byggnadslagstiftningen kan man nämligen inte tvinga på kommunen någon förvaring av kärnkraftsavfall, om den själv inte vill åta sig det.

På den punkten har jag här kunnat lyssna till två skäligen motsäggande besked, och det vore kanske lyckat om vi under debatten kunde få klarhet i vad som menas. Det borde vara elementa, men då är det så mycket mera angeläget att klara ut det.

Det i sak intressanta med villkorlagen kan annars sammanfattas i en enda fråga, som var och en av oss utan svårighet kan besvara på egen hand: Finns det någonting i villkorlagen som gör det mindre sannolikt än tidigare att vi kommer att ha kärnkraft i Sverige? Vi vet alla att svaret är nej. Trots alla försäkringar från statsministern, energiministern och andra ledande centerpartister om att marschen ut ur kärnkraftssamhället börjar den dag riksdagen antar villkorlagen, så vet vi att denna lag inte förändrar verkligheten ett dugg.

Den borgerliga oenigheten i energifrågan består. I sak har de tre koalitionspartierna inte kommit en millimeter närmare varandra än den dag regeringen trädde till. Och meningen är alldeles uppenbart att regeringen skall ha samma handlingsfrihet efter villkorlagens ikraftträdande som före. Däremot är lagen skriven så, att den skall ge läsaren intrycket att den innebär något nytt och betydelsefullt. Läsaren skall bibringas uppfattningen att nu hänger kärnkraftens framtid i vårt land helt och hållet

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

på om man kan lösa avfallshanteringsproblemen, och numera är kraven på den punkten 100-procentig säkerhet. Men detta är starkt vilseledande.

Jag skall inte upprepa vad andra redan har påpekat om att lagtexten luckras upp genom motivskrivningar. Lagtextens krav på helt säker förvaring av avfallet blir i motiven bara en "utgångspunkt" för bedömningen, och lagstiftaren avråder ivrigt från en "drakonisk" tillämpning av lagen.

Vilseledandet av läsaren av denna lag är betydligt mer utstuderat och mer konsekvent genomfört än så. Det gäller hela uppläggningsen av lagen. Lagen är skriven som om frågan om vi skall få någon ytterligare reaktor i drift i det här landet blir beroende uteslutande på en saklig juridisk och teknisk prövning av säkerhetsfrågorna beträffande avfallshanteringen.

Men om man hade menat allvar med den uppläggningsen, om man hade åsyftat detta, då skulle man naturligtvis ha lagt prövningen – som också har skett i vissa andra länders lagstiftning – hos domstolarna. Domstolarna skulle ha varit tvungna att hålla sig till lagen sådan den är skriven. Men det har man visligen aktat sig för. Prövningen har i stället lagts hos regeringen. Klokt nog, skulle jag vilja tillägga.

Vi vet alla att säkerhetsaspekterna på avfallshanteringen vid kärnkraftsproduktion inte kan isoleras från andra aspekter på energiproblemen på det sätt som lagen vill ge sken av. Vi vet att regeringen den dag då laddningen av ett sjunde aggregat blir aktuell kommer att bli tvungen att ta hänsyn till landets energibehov och möjligheterna att spara energi. Man blir tvungen att ta hänsyn till möjligheterna till en alternativ energiförsörjning, till konsekvenserna för sysselsättningen, till vilka risker som kan uppstå med andra tillgängliga energikällor än kärnkraften, osv. Beslutet blir ett politiskt ställningstagande av stor räckvidd och inte en exercis i juridik eller en tolknings- och bevisprocedur inom ramen för en enda lagparagraf. Utgången blir beroende på en dragkamp inom en oenig regering – en dragkamp där centern tycks ha alla odds emot sig.

Herr talman! Det är möjligt att någon kan tycka att all denna kritik mot villkorlagen som vi framför från socialdemokratiskt håll är mycket väsen för ingenting. I sak gör ju villkorlagen inte mycket till eller från. Det den kan åstadkomma är på sin höjd ett uppskov med laddningen av ett eller annat aggregat. Men även det beror f. ö. i så fall mer på oenigheten inom regeringen än på själva lagen.

För min del har jag emellertid känt behov av att ge uttryck åt en känsla av beklämning. Det är inte ofarligt att missbruka lagstiftningsmakten, att använda lagen inte för att skapa rätt utan för att lura människor. Det kan slå tillbaka på oss alla. Det kan skada inte bara de politiker som har det närmaste ansvaret, utan också andra. Det kan rubba tilltron till demokratin och rättssamhället.

Centern borde ha särskild anledning att fundera över hur ärliga och övertygade motståndare till kärnkraften – och det finns ju många sådana – kommer att reagera den dag de upptäcker att de har blivit lurade.

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

Men den självprövningen får vi väl överlåta åt centerpartisterna att klara på egen hand.

Herr SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror inte att herr Lidbom är rätte mannen att här i kammaren stå och kräva större klarhet i lagstiftningen och större konsekvens i författningar som man presenterar riksdagen för antagande. Spåren förskräcker när man har sett herr Lidboms tidigare verksamhet i lagstiftningssammanhang.

Men *en* sak vill jag slå fast: nog har vi hört mycket av överord i dag och nog har man på socialdemokratiskt håll gjort sitt bästa för att – med hjälp av, inte fakta och inte vederhäftiga argument, utan mer eller mindre med skällsord – tala om att den här lagen inte är bara onödig utan t. o. m. farlig. Och nu står herr Lidbom här och säger, om jag fattar honom rätt, att lagen är ett hot mot rättssamhället över huvud taget! Det finns ingen anledning att bemöta en argumentation på den nivån, och jag avstår därför från det, herr talman.

Jag vill bara än en gång för herr Lidbom läsa upp vad lagrådet och dess ledamöter, som sannolikt befinner sig på samma juridiska nivå kompetensmässigt som herr Lidbom, har uttalat. Lagrådet säger så här: "Med de lösningar i sak som remissen innebär skulle det bli nödvändigt att förse vissa av atomenergilagens regler med komplicerade undantagsbestämmelser. Det skulle vidare svårligen låta sig göra att arbeta in de föreslagna ersättningsreglerna i atomenergilagerna. Och om man under alla omständigheter måste placera ersättningsbestämmelserna i en särskild lag, kan detta sägas vara ett starkt skäl för att dit hänföra även villkorsreglerna. Lagrådet anser därför, att tekniken att meddela de nya reglerna i en särskild lag bör godtas." – Jag förmodar att herr Lidbom kan läsa innantill lika väl som jag, och jag förmodar att herr Lidbom också har respekt för lagrådets kompetens.

Jag upprepar vad jag sade tidigare i dag, i debatten på förmiddagen: Den här lagen är både lämplig, nödvändig och ändamålsenlig, och därför måste den genomföras som ett remediüm mot de svåra försyndelser och försummelser som den gamla regeringen låtit komma sig till last genom att inte, som man påstår var möjligt att göra, tillämpa atomenergilagerna och sätta upp motsvarande villkor. Där hade herr Lidbom haft möjligheter att spela ut hela sin rättslidelse och sin juridiska kompetens, men därav såg vi intet.

Herr LIDBOM (s) kort genmäle:

Herr talman! Låt oss bespara oss mödan, herr Sjönell, att recensera varandras förflutna, karaktärer och liknande! Låt oss i stället försöka hålla oss till den debatt det är fråga om i dag!

Jag ställde en enda fråga till herr Sjönell, som är ganska avgörande och väsentlig. Såsom den främste företrädaren för borgerligheten i utskottet borde herr Sjönell försöka svara. Jag sade att det i paragrafen

om avfallshanteringen i den lag som vi nu skall anta står att det måste vara klarlagt *var* och *hur* en helt säker förvaring av avfallet skall kunna ske innan tillstånd ges att ta en reaktor i drift. Och så frågade jag herr Sjönell: Betyder detta "var" att man måste känna platsen på förhand, att man skall veta i vilken kommun förvaringen skall ske, att denna kommun måste ha lämnat sitt samtycke till förvaringen – därför att den enligt byggnadslagstiftningen inte kan tvingas – betyder detta att det alltså inte går att lämna något tillstånd förrän kommunen har accepterat att ta emot avfallet inom sitt område?

Detta är en viktig punkt, och jag vädjar därför än en gång till herr Sjönell att försöka svara.

Sedan beträffande lagrådscitatet – vilket är riktigt, herr Sjönell, jag kan också läsa innantill – har lagrådet sagt att man i och för sig inte behöver villkorslagen för att ställa upp vilka nya villkor man har lust med. Man behöver inte ens den nya lagen för att dra in de tillstånd som redan har givits. Men om man nu ändå skall ge sig in och lagstifta och ge regler om ersättning och liknande kanske det är praktiskt att också ta in villkorsreglerna i en särskild lagstiftning. I varje fall skulle det vara besvärligt att infoga dem i atomenergilagen. Det är riktigt. Det är alltså ett tekniskt resonemang som lagrådet för och som man kan ha respekt för. Men det är inte det striden mellan oss och er har gällt. Ni har gått ut och gjort ett stort politiskt nummer av denna lag. Ni har sagt att hela utvecklingen på energiområdet förändras med villkorslagen. Ni har sagt att villkorslagen är ett dråpslag mot kärnkraften, att villkorslagen är början på marschen ut ur kärnkraftssamhället. Det är det som ni skulle försöka att i någon mån bevisa.

Villkorslagen förändrar icke läget ett dugg. Den innebär ingen som helst förändring i regeringens handlingsmöjligheter. Den innebär inget uttryck för att regeringen vill någonting annat än innan villkorslagen antogs. Kan herr Sjönell, med några slags argument bestrida att jag har rätt på den punkten?

Herr SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Fakta i målet och de sakliga argumenten bevisar att herr Lidbom har fel. Jag skall svara på hans fråga. Jag lade mycket omsorgsfullt ut texten omkring begreppet "hur och var" tidigare här i debatten. Det är ju beklagligt om herr Lidbom då inte hade tillfälle att lyssna, och därför skall jag ta om den argumentationen.

Det som är nyckelordet, sade jag då – och jag säger det ännu en gång – i detta sammanhang är begreppet *hur*. Beträffande hur man skall förvara avfallet fastställs i lagen, och särskilt i specialmotiveringen, en rad kriterier, säkerligen mycket besvärliga för kärnkraftsföretagen att klara, men ändå inte någonting som är fullständigt omöjligt om man är ambitiös och har den rätta tekniken.

Jag sade bl. a. att kärnbränslet måste hållas avskilt från allt liv, att det inte räcker med översiktliga planer, att det måste konkret anges i

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

vilken form avfallet skall förvaras, hur förvaringsplats och transporter skall ordnas, hur kraven som ställs till skydd mot strålningsskador skall uppfyllas, hur förvaringsplatsen skall isoleras för att bl. a. det använda kärnbränslet inte skall spridas i biosfären genom naturliga processer, olyckshändelser, sabotage, krigshandlingar etc.

. Nyckelordet är alltså *hur*. En reaktorinnehavare måste först visa hur en helt säker slutlig förvaring skall ske innan en närmare bestämning av villkoret *var* kan ske. Men när han har visat allt detta och presenterar ett förhoppningsvis fullödigt material då följer nästa led och bedömningen av *var* avfallet skall deponeras kan påbörjas.

Jag kan säga till herr Lidbom att jag är på det klara med att om denna förvaringsplats blir inom det här landets gränser, så kommer 136 a § att behöva tillämpas. Men jag framhöll också att det ännu inte går att fastställa *var*, bl. a. eftersom det förekommer mycken forskning på området. Professor Jan Rydbergs metod att neutralisera avfallet kanske kan få praktisk tillämpning. Asea-Atoms kristalliserings teknik kanske kan medföra att man förvarar det på havsbotten utanför landets gränser. Slutligen sade jag att det kan bli en internationell lösning.

Alla dessa saker måste vi ha klarhet i innan man kan bedöma var förvaringsplatsen skall bli. Det är utomordentligt enkelt att fatta *gången* i detta.

När det gäller villkorslagen upprepar jag vad jag sade tidigare. Villkorslagen har i varje fall inte från vår sida framställts som det verkligt tunga, avgörande instrumentet som plötsligt stoppar all kärnkraft i det här landet. Det finns ingen lag som kan göra det. Jag har sagt att det tar tid att få en ny energipolitik genomförd. Villkorslagen är ett förhoppningsvis verksamt instrument bland andra på vägen mot att stoppa marschen in i kärnkraftssamhället.

Herr LIDBOM (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror att herr Sjönell borde försöka följa med i den politiska debatten litet bättre, i varje fall vad hans egen partiledare, statsministern, säger. Om han hade gjort det hade han upptäckt under hösten hur statsministern i intervju efter intervju medgav: Hittills har det inte blivit mycket av med centerns energipolitik, men vänta tills villkorspropositionen kommer, det blir den stora och avgörande förändringen. När villkorspropositionen kommer skall människorna upptäcka att vi gått in för någonting helt nytt. Då kommer de att upptäcka att vi börjar marschen ut ur kärnkraftssamhället.

Det har alltså varit en enorm politisk betydelse som statsministern har velat tillmäta denna villkorsproposition. I 100-dagarsintervjun i TV efter tillträdet betecknade statsministern det som det viktigaste som den nya regeringen hade gjort att utarbeta förslaget till villkorsproposition. Vi kan ha olika meningar om vad "det viktigaste" var värt. Men att statsministern fäste stor vikt vid den kan det inte råda mer än en mening om.

När det gäller tolkningsfrågan var det visserligen en väldig gallimatias som herr Sjönell pratade, men jag var rätt nöjd i sak med beskedet. Han sade ungefär att när det skrivs i lagen att man skall ha klart för sig *hur* och *var* en helt säker förvaring skall ske, är det *hur* som är huvudsaken. Det där med *var* skall vi inte bry oss så mycket om, det blir ett senare led. Senare led eller inte, min enkla fråga var egentligen om regeringen kan ge tillstånd till att ta en reaktor i drift innan regeringen har klart för sig, icke bara hur förvaringen skall ske, utan också var den skall ske. Och om den nu skall ske inom någon befintlig kommun i Sverige, kan regeringen då ge tillstånd innan den kommunen har sagt ja till att ta emot avfallet? Jag har fattat herr Sjönelles svammel som att man nog kan det i alla fall, för man har inte menat så mycket mer än hur, och resten av lagtexten får man mer eller mindre blunda för. Jag tror att det är en klok, om också defensiv ståndpunkt, så i sak är jag nöjd på den här punkten.

Herr talmannen anmälde att herr Sjönell anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr HJORTH (s):

Herr talman! Under den allmänna motionstiden väckte jag tillsammans med herrar Gadd och Alsén en motion, nr 124, där vi berörde förhållandena vid kärnkraftstationen i Forsmark och där vi uttalade vår oro för de konsekvenser som ett eventuellt stopp i utbyggnaden skulle få för både de anställda och Östhammars kommun. Därför begärde vi att sysselsättnings- och ersättningsfrågorna vid en eventuell avveckling av kärnkraften särskilt skulle beaktas vid energikommissionens arbete. Vår motion har nu behandlats i samband med den s. k. villkorspropositionen.

De många turerna i energifrågorna som den nya regeringen har hunnit prestera och de skilda uttalandena av bl. a. energiminister Johansson har skapat stor oro för alla berörda parter. Många har frågat sig om endast de två första aggregaten får byggas färdiga eller om rent av hela kärnkraftsbygget i Forsmark skulle stoppas. Jag har förgäves vid två tillfällen, nu senast i tisdagens frågestund, försökt få svar av regeringen på dessa frågor. Jag hyste en stilla förhoppning om att energiminister Johansson i dag skulle ge något besked, men det blev ingenting. Vi får väl se när detta kommer, det dröjer tydligen.

Som vi säger i vår motion skulle ett avbrytande av kärnkraftsutbyggnaden i Forsmark få väldiga konsekvenser för byggnadsarbetarna och övriga anställda vid kraftverket. Det skulle också hårt drabba alla entreprenörer och leverantörer samt deras anställda. Förutom att de kanske i många fall ställs utan jobb riskerar de stora ekonomiska förluster, vid eventuell försäljning av egna hem och i förlorade pensionsförmåner.

Östhammars kommun blir också lidande om kraftverksutbyggnaden helt eller delvis stoppas. Under full politisk enighet – centerpartiet har ju inte heller haft någon annan uppfattning – har man planerat och byggt

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

ut den kommunala servicen med nya bostadsområden, daghem, skolor m. m. med tanke på att 1975 års energipolitiska beslut skulle fullföljas.

För kraftföretaget Forsmarks Kraftgrupp AB är det olyckligt, som en tidning skrev i en huvudledare för några veckor sedan, att inte statsminister Fällidin kan samla sin egen regering kring en klar, redig och ansvarsfull energipolitik. Man vet inte hur man skall planera byggenskapen på ett rationellt sätt när ledamöter i regeringen gång efter annan säger att säkerhetsfrågorna inte kan lösas, att inga fler reaktorer skall laddas, att Forsmark 3 och Oskarshamn 3 skall stoppas osv. Andra statsråd tror att säkerhetsfrågorna kan lösas och att det elfte eller tolfte aggregatet skall byggas. Dessa motstridiga, dimmiga och oklara uttalanden gör situationen synnerligen olustig och har redan åstadkommit förseningar och fördröjningar för kärnkraftsbolagen alldeles i onödan.

Om det är regeringens avsikt att stanna vid sex eller tio reaktorer: Säg det då, fortare än kvickt! Men då måste också såväl företag och anställda som kommuner hållas skadeslösa. Flera hundra av de Forsmarksanställda har byggt villor inom kommunen, och de har räknat med lång anställningstid. Om kraftverksbygget skulle stoppas förlorar villorna snabbt i värde och kan bli svåra att avyttra. Jag undrar vilket råd statsrådet Johansson vill ge Forsmarksarbetarna i dag. Skall de se sig om efter annat arbete om sådant erbjuds eller kan de lugnt arbeta vidare?

Om vi skall tro massmedias uppgifter – och något korn av sanning torde väl finnas i dem – är man inom regeringen enig om att tio reaktorer får byggas färdiga. Om det är sant måste regeringen väl också i all rimlighets namn förutsätta och tro på att kraftbolagen kan lösa säkerhetsfrågorna. Annars är det ett otroligt slöseri med pengar i vår bistra ekonomiska situation att bara bygga och inte ha för avsikt att utnyttja kraftverken när de står färdiga! Det kan inte vara någon mening att uppställa villkor och sedan, om kraftbolagen uppfyller dessa villkor, ändå säga stopp.

Frågan om kärnkraften är alltså inte längre en principfråga för regeringen, inte ens en samvetsfråga för centerpartiet, utan det är en fråga om hur många aggregat vi behöver för vår energiförsörjning på 1980- och 1990-talen. Det är, om jag har fattat saken rätt, en fråga som energikommissionen skall försöka ge svar på. Enligt dess direktiv, som regeringen har fastlagt, skall energipolitiken utformas så att den på ett effektivt sätt medverkar till att uppnå det övergripande mål som vi har för samhällets utveckling. Den skall – fortfarande enligt regeringens direktiv – bidra till hög sysselsättning, fortsatt ekonomisk utveckling samt social och ekonomisk utjämning.

Detta är enligt min mening en bra målsättning, men vi klarar den inte utan energi och inte bara med att säga att kärnkraften skall avvecklas. I så fall måste någonting annat till i stället, och det är det jag tvivlar på att vi kan klara under det närmaste tiotalet år. Ett ökat sparande och en ökad hushållning kan ge en del men till väldigt stora kostnader

– jag tänker då främst på isolering av gamla hus o. d.

Andra energikällor då? Ingen vill väl ha ett ökat beroende av oljan med den osäkerhet som det innebär jämte de oanade säkerhets- och miljökonsekvenser den kan föra med sig. Allt fler experter säger också att oljan kanske tar slut 1985 eller något senare. Kol finns det mer gott om, men användningen av det är också förenad med miljöeffekter. De säger vidare att utnyttjandet av helt nya energikällor är mer avlägset än man tidigare räknat med.

Kärnkraftsindustrin satsar 30 milj. kr. på att klara regeringens villkor för den fortsatta utbyggnaden och är övertygad om att klara dem. Om, trots alla dessa ansträngningar, regeringen inte kan eller vill godkänna dess förslag, då måste det också vara samhällets sak att klara ersättningsanspråket och stå för förlusterna.

Nu finner utskottet att våra krav i motionen 124 om ekonomisk gottgörelse för de anställda samt kommuner vid avbrytande eller begränsning av kärnkraftsutbyggnaden kommer att beaktas i energikommissionens arbete. Det tar vi fasta på och noterar med tillfredsställelse.

I reservationen 2 anför reservanterna att vårt krav på sysselsättning för anläggningspersonalen i Forsmark när kraftstationen där är färdigbyggd bör beaktas i energikommissionens arbete. Man skall, säger reservanterna, redovisa olika samhällsliga konsekvenser, bl. a. ekonomiska och sysselsättningspolitiska. Jag vill emellertid understryka att detta måste gälla oavsett när bygget avslutas, alltså även om alla planerade reaktorer får byggas färdiga.

Problemen för sysselsättningen blir lika stora när de än uppstår. Det behövs därför en noggrann planering för att bereda de flera tusen arbetslösa, som det här kan bli fråga om, arbete när den dagen kommer. Under alla förhållanden bör staten gå in med extra stöd till kommun och myndigheter för att klara den uppgiften. Frågan om nylokalisering av industriell eller annan verksamhet till Norduppland måste då aktualiseras. En långsiktig planering bör komma till stånd. Men först måste den borgerliga regeringen försöka samla sig till enat uppträdande i dessa för vårt lands framtid så viktiga frågor.

Herr talman! Andra talare har före mig utförligt talat om de socialdemokratiska reservationerna. Jag instämmer helt i deras yttranden och yrkar också bifall till samtliga socialdemokratiska reservationer.

Herr GAHRTON (fp):

Herr talman! Strukturuomvandlingen har gått fram över Sveriges land under de senaste årtiondena som en slättermaskin på människofält. Vågar man hoppas att tiden nu är mogen för att dra två viktiga lärdomar? Det skulle i så fall vara följande:

1. Strukturuomvandling får inte ske oplanerat, kaotiskt, slaviskt i släptåg på en "utveckling" som styrs av ogripbara eller dolda krafter – då vållar den omätliga mänskliga lidanden.
2. Strukturuomvandling är likafullt nödvändig och önskvärd i socialt

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

planerade former, under handfast styrning av de demokratiskt valda beslutsorganen.

Med dessa två lärdomar – så nonchalerade när landsbygden utarmades, när Norrland höll på att bli en glesbygd, när hantverk, småindustri och närservice nästan utrotades – som utgångspunkt blir de energipolitiska problemen betydligt gripbarare än det kan förefalla i den just nu något kaotiska och ryktesomspunna debatten. Vad som står för dörren är ju en gigantisk strukturomvandling – från energislöserisamhället till det energisnåla samhället.

I det läget framträder två ytterlighetsriktningar som båda nonchalerar viktiga delar av tidigare strukturomvandlingars lärdomar.

Den ena vill tvärbromsa utbyggnaden av kärnkraften. Men nog är det uppenbart att en begränsning av antalet kärnkraftsaggregat till nuvarande sex, för att inte tala om ett tvärstopp för all kärnkraftsenergi, skulle medföra oöverskådliga konsekvenser i form av kapitalförstöring, skadestånd, arbetslöshet och energibrist. Ett energisystem kan helt enkelt inte radikalt förändras i ett slag utan ödesdigra sociala och mänskliga kostnader.

I en rapport från Sekretariatet för framtidsstudier, "Energi och handelsfrihet", påminner författarna om att "tidsperspektivet när det gäller att införa nya energitekniker är långt". Dagens energipolitik tog reellt form redan i början av 1960-talet. Och dagens beslut kan inte verka fullt ut förrän på 1990-talet.

Den andra ytterlighetsriktningen tar fasta på strukturomvandlingens svårigheter – men drar långsiktigt verkande slutsatser av kortsiktiga problem. Man kräver där t. ex. nu ofta i debatten fortsatt utbyggnad av de planerade kärnreaktorerna nr 11 och 12. Argumenten kan låta som t. ex. i ett av de senaste numren av tidningen Byggnadsarbetaren, som presenterade en lista över följderna av eventuellt stopp för dessa båda reaktorer. Man skrev:

"40 000 manår förlorade.

Sista byggnadsarbetaren lämnar Vattenfall om fem år.

Industrin drabbas av energibrist som hotar sysselsättningen.

Verkstadsindustrin i Karlskrona, Linköping, Finspång och Västerås drabbas särskilt hårt.

Ett stoppat aggregat ökar oljekonsumtionen med 8 miljoner ton per år.

Kraftverksägarna kräver staten på miljardbelopp för brutna kontrakt."

Visst är det en alarmerande lista. Men i princip speglar den ju ingenting nytt i svensk samhällsutveckling. Jämför t. ex. vad som hänt och händer inom stål-, teko-, varvs-, gummi- och glasindustrierna och inom många andra industrigrenar, för att inte tala om vad som händer med jordbruk, hantverk och detaljhandel under 1950- och 1960-talen. En betydande del av – men inte hela – hotet mot sysselsättningen vid en nedtrappning av kärnkraftsutbyggnaden gäller ju dessutom bara en tidigareläggning av något som ändå kommer att ske senare, vilket tidningen Byggnads-

arbetaren själv erkänner genom att påpeka att ett stopp för Forsmark 3 gör 900 man överflödiga om ett par år, men om utbyggnaden får fortsätta blir nedgången ändå 400 man. Ja, så är det. Alla stora byggarbetsplatser är temporära, det är inget unikt för kärnkraftsbyggen.

Men den allvarligaste betänkligheten mot dem som målar katastrofen på väggen vid en begränsning av kärnkraftsutbyggnaden ligger på ett annat plan.

Hur kan man hävda att energibrist kommer att uppstå i framtiden om vi inte bygger ut kärnkraften mycket mer än som är aktuellt i dag? Jo, man gör prognoser om energit utvecklingen mot bakgrund av tidigare utveckling och håller praktiskt taget alla andra faktorer konstanta – t. ex. kraftfulla politiska styrningsingrepp i konsumtionen av energi. Då är det inte så konstigt att behovet förutsätts stiga. Men spelar några reaktorer mer eller mindre någon grundläggande roll? Det beror på. Om redan sex reaktorer är i drift innebär ytterligare några ur t. ex. säkerhetssynvinkel ingenting principiellt nytt, det är ganska uppenbart. Men om ett visst antal reaktorer betyder att energitillgången t. ex. 1985 kommer att bli otillräcklig enligt prognoserna men att i det läget ytterligare en reaktor betyder att tillgången når upp just till de gjorda prognoserna, då får denna enda reaktor stor principiell betydelse. Då blir det intressant att räkna reaktorer. Det skulle nämligen innebära en anpassning till prognoserna – de prognoser som är uppgjorda mot bakgrunden att man håller alla andra politiska faktorer konstanta – och en anpassning till den utveckling som har styrts tidigare men som vi skulle styra och därmed också en anpassning till att genom ytterligare kärnkraftverk i framtiden försöka galoppa i rätt de prognoser som med den prognostekniken alltid kommer att peka uppåt. Mycket tyder på att det är just en sådan anpassning som nu dikterar den ytterlighetsriktning i energipolitiken som med yttersta skärpa försöker plädера för en fortsatt utbyggnad.

I rapporten Energi och handlingsfrihet varnar författarna för omedveten låsning i energipolitiken. De skriver också: "Vi tror nämligen att vi redan är på väg. Det finns en automatik i beslutsfattandet som gör att vi gradvis låser upp oss." Det sker, menar de, främst genom energianvändningens nivå och inriktning, utbyggnad av stora och komplicerade tekniska system och organisatorisk tröghet. Visst är det detta som har pågått alltför länge, en nivå på energikonsumtionen och en inriktning på elkraft – t. ex. i småhusuppvärmningen –, en utbyggnad av enorma, komplicerade system och en skriande organisatorisk tröghet som tillsammans har tenderat att fjättra oss vid kärnkraftssamhället och, om eller när uranet tar slut, vid en framtid med kol och/eller brikreaktorer, dvs. en framtid utan en fair chans för de förnyelsebara energikällorna.

För egen del tar jag avstånd från båda de skisserade ytterlighetsriktningarna. Det är inte rimligt att tvärbromsa i dag och på kort sikt skapa de orimliga strukturella problem som vi lidit så mycket av under andra strukturomvandlingar. Men det är inte heller rimligt för politiker med ansvar för styrningen av samhället att låta prognoser som bara är ut-

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

dragningar av tidigare trender styra oss, styra den utveckling som vi är satta att styra. Jag tror i stället att den linje som folkpartiet drog upp redan i god tid före valet i höstas skulle kunna utgöra grunden för en sakligt stark energipolitik – kalla den gärna en kompromiss, men inte en kompromiss för kompromissens skull utan för att den sakligt starka medellinjen ligger där. Låt mig kort påminna om det programmet. Vi sade:

”1. En ny regerings främsta uppgift måste bli att satsa hårdare på hushållning med energi.

2. Forskning om alternativa energikällor t. ex. vind- och solenergi måste intensifieras.

3. Besluten om att bygga kärnkraftsaggregaten nr 12 och 13 skall rivs upp.

4. En plan för avveckling av de aggregat som är i drift upprättas som ett av alternativen för den framtida energipolitiken.

5. Resultatet av en kraftfull hushållning med energi under de närmaste åren får avgöra om reaktorer som nu är under byggnad skall tas i drift.

6. En folkomröstning bör inte uteslutas om betydande osäkerhet och oenighet kvarstår när vi vet mer om kärnkraftens risker och möjligheterna att spara energi.”

Detta är folkpartiets program, och som herr Ångström tidigare i debatten så eftertryckligt betonat står vi kvar vid det programmet.

I samband med den föreliggande propositionen har jag tillsammans med min partikollega Nils Hörberg väckt motionen 1336, som bygger på folkpartiprogrammet men som är, kan man säga, en av oss gjord aktualisering av det programmet. I motionen kräver vi följande:

1. Riksdagen bör slå fast att tillstånd icke bör meddelas att uppföra kärnkraftsaggregat nr 13.

2. Riksdagen bör begära att regeringen återkallar tillståndet att uppföra kärnreaktor nr 12.

3. Riksdagen bör begära en snabbutredning av möjligheten att avbryta uppförandet eller omplanera användandet av kärnreaktor nr 11 samt av möjligheterna att omplanera kärnreaktor nr 10 för annan energiproduktion.

Vi menar att det redan inom den närmaste tiden borde vara möjligt att ge klara besked i denna riktning. Vi instämmer i en del av den kritik som framförts just när det gäller punkten ”klarare besked”. Det är rimligt att svenska folket inom ganska kort tid får klarare besked när det gäller energipolitiken och framför allt att de som är mycket nära berörda av kärnkraftsutbyggnaden får klarare besked. Vi har alltså instämt i den uppfattningen.

Definitiva beslut om kärnkraften på lång sikt skall naturligtvis inte fattas nu – det ligger i handlingsfrihetens natur. Men samtidigt är det viktigt att det kortsiktiga agerandet inte urholkar handlingsfriheten. Därför har Nils Hörberg och jag gjort den bedömningen att de tre energipolitiska dokument som energiministern med rätta ofta åberopar – re-

geringsdeklarationen, villkorspropositionen och direktiven till energikommissionen – visserligen är nödvändiga dokument som vi till fullo stöder men att de trots allt är otillräckliga dokument, inte minst därför att de ger upphov till motstridiga tolkningar. Jag tänker då inte på de partipolitiskt och taktiskt dikterade motstridiga tolkningar som här gjorts av exempelvis Ingvar Carlsson och Carl Lidbom, utan jag tänker på de motstridiga tolkningar som kan göras av människorna ute i samhället och på arbetsplatserna. Det är dessa människor som har rätt till klarare besked redan nu.

Det behöver och kommer uppenbarligen inte att ske genom ett formellt bifall till vår motion – det är som bekant inte ens meningsfullt att yrka bifall till en motion mot ett utskotts enhälliga avstyrkande, och jag skall heller inte göra det. Det viktiga är inte heller i vilken form dessa besked kommer till svenska folket. Men det är vår uppfattning att det bör ske på annat lämpligt sätt inom en inte alltför avlägsen tid.

Om regeringen enar sig om ett kärnkraftsprogram som ger oss mellan nio och elva reaktorer på 1980-talet kan det naturligtvis se ut som en sorts numerisk kompromiss mellan centerns tidigare ja till fem – och gärna färre – och moderaternas ja till tretton – och gärna fler. Det kan se ut som en sådan rent numerisk kompromiss, men det är vår övertygelse att det i själva verket skulle vara en saklig, stabil kompromiss, tillkommen icke för regeringens utan för Sveriges framtids skull. Det skulle vara en kompromiss ej heller tillkommen för folkpartiets skull, utan en kompromiss som skulle nära ansluta till det program vi lade fram redan i valrörelsen och fortfarande står fast vid.

Herr LÖVENBORG (–):

Herr talman! Vi befinner oss i slutskedet av en debatt, som har kretsat kring frågorna om kärnkraften och den framtida energipolitiken. Jag skall inte onödigtvis förlänga debatten, eftersom det senare kommer tillfällen att diskutera energipolitiken i hela dess vidd, men jag vill ändå lägga några principiella synpunkter till allt det övriga som har sagts.

Det finns skarpt delade meningar när det gäller kärnkraften. En riktning säger att all användning av kärnkraft skall upphöra, och en annan anser att kärnenergin är en resurs som måste användas tillsammans med övriga kraftkällor. Till ärligheten i politiken hör ju att man deklarerar sina åsikter, och därför är det naturligt att så sker också i det här fallet. Jag tillhör alltså dem som anser att kärnkraften är en resurs att ta till vara.

Det är inget nytt ställningstagande. Jag har ända sedan ungdomsåren gått i kommunistiska demonstrationståg under paroller, som har manat till kamp mot atombombsupprustningen men för kärnkraftens fredliga utnyttjande. Jag har alltid sett kärnkraftens fredliga användning som något positivt i motsats till det destruktiva och fasansfulla i att kärnkraften används vid tillverkning av bomber.

Däri, herr talman, ser jag den verkliga faran för mänskligheten, inte i att man vill använda kärnenergin för att skapa kraft för att hålla in-

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

dustrins hjul i gång och för att ge oss ljus och värme. I olika delar av världen finns nu kärnvapenlager av sådana dimensioner och med en sådan inneboende ondskefull kraft att allt levande på vårt klot kan förintas.

I augusti 1945 dödades över 300 000 människor och skadades lika många i Hiroshima och Nagasaki. Detta var så fasansfullt att mänskligheten aldrig får tillåtas att glömma det som skedde den gången. Men låt oss också vara medvetna om att de bomber som dödade och skadade 600 000 människor var småpotatis i jämförelse med var och en av de tiotusentals bomber och robotstridsspetsar som nu finns på lager redo att skickas iväg. Atombomben över Hiroshima motsvarade 12 000 ton trotyl i sprängkraft. De interkontinentala robotar som nu finns är utrustade med tre kärnvapenladdningar, som var och en motsvarar sprängkraften hos 200 000 ton trotyl.

Stora kärnvapenlager finns nära Sveriges gränser, exempelvis i Västtyskland men självfallet också på andra håll. Det är en uppladdning som gör att man med skäl kan betona risken för att ett kärnvapenkrig kan bryta ut genom olyckshändelse, felberäkning eller rena vanvetet.

Detta fasansfulla faktum borde vara en larmsignal, som väckte alla människor till kamp mot den icke fredliga användningen av kärnkraften. Det byggs inga kärnkraftverk för att förgöra människor, men det yttersta syftet när man tillverkar kärnvapen är död och förgörelse. Borde inte detta faktum utlysa aktivitet, möten, demonstrationer och petitioner för att avvärja det verkligt dödsbringande hotet mot mänskligheten?

Jag tillhör inte dem som i tidigare motioner har krävt byggande av ett pärlband kärnkraftverk runt om i Sverie, men jag anser att en måttlig utbyggnad av kärnkraften är försvarsbar och måste ingå som en av flera komponenter för att trygga vårt lands energiförsörjning. Det finns dock ingen anledning att bagatellisera riskerna. Självfallet finns sådana liksom vid all annan energiframställning. Men vi slutar inte att använda olja, trots att vi vet att natur och människor tar skada av föroreningarna.

Användningen av vattenkraft är heller inte utan risker. Gör bara tankeexperimentet – det är lätt för mig som norrbottning – att Suorvadammen brister till följd av en jordbävning eller ett attentat. Bebyggelsen i hela Lule älvs dalgång skulle spolas ut i Bottenviken. Hundraprocentigt kan det inte garanteras att något sådant inte kommer att hända, men nog ämnar vi fortsätta med användningen av vattenkraft.

Vad vi människor har rätt att kräva är att riskerna elimineras så långt det är möjligt, att spekulations- och profitintressen undanröjs inom så viktiga branscher samt att hela energisektorn förs över i samhällets ägo.

Jag har i andra sammanhang sagt att det måste finnas konsekvens i politiken. Jag kommer med liv och blod att motsätta mig utbyggnaden av återstående outbyggda älvar i vårt land. Det vore en förbrytelse, en vandalisering, om vi också tog de sista av våra älvar, när de ändå inte kan ge mer än ett marginellt krafttillskott. Men för mig går det inte ihop, om vi kommunister kräver uppbyggnaden av Stålverk 80, ett ener-

gislukande aluminiumverk i Jokkmokk, för att ta ett par exempel, och över huvud taget uppbyggnad av en rad statliga industrier, och vi samtidigt skulle säga nej till både utbyggnad av vattenkraften och till kärnkraft.

Jag respekterar människor som har tagit ställning mot kärnkraften av ärlig övertygelse och inte av opportunistiska skäl, men jag kan av de skäl som jag här har redovisat inte dela deras inställning. Jag tror på kärnkraftens fredliga användning, jag tror på vetenskapens fortsatta landvinningar, och jag vet att det nu och i framtiden behövs energi. Kärnkraften har sin plats i det sammanhanget.

Herr talman! Mot bakgrund av det jag här har sagt kommer jag att rösta med de socialdemokratiska reservationer som är fogade till de betänkanden vi nu behandlar. Avslutningsvis och utan någon vidlyftigare argumentation vill jag dessutom yrka bifall till motionen 873, som också handlar om en energifråga. I motionen begärs att riksdagen hos regeringen skall beställa effektutbyggnader vid kraftverken i Messaure, Porsi och Laxede. Vattenfall är motsträvt, och vi tycker att det behövs en klar beställning.

Överläggningen var härmed slutad.

Näringsutskottets betänkande nr 23

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av herr Svanberg m. fl. samt 3:o) motionen nr 1338 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Carlsson i Tyresö begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Claeson begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 1 antar reservationen nr 1 av herr Svanberg m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 1338 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Claeson begärde röst-

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 137
Nej - 10
Avstår - 140

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlsson i Tyresö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 128
Avstår - 10

Mom. 2 a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 881 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 2 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 881 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277
Nej - 10
Avstår - 1

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.**Mom. 2 c*

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Svanberg m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Carlsson i Tyresö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 2 c röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Svanberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlsson i Tyresö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 152
Nej - 126
Avstår - 10

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 881 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 4 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 881 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 278
Nej - 10

Mom. 4 b och c

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 881 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 5 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 881 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Claeson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277

Nej - 11

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 6 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150

Nej - 128

Avstår - 10

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 129
Avstår - 8

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 129
Avstår - 9

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Svanberg m. fl.

Nr 108

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 149
Nej - 130
Avstår - 9

Mom. 10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 10 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 128
Avstår - 10

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 11 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 128
Avstår - 10

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.**Mom. 12*

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 128
Avstår - 10

Mom. 13

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 400 av herr Söderqvist m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 23 mom. 14 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 400.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Claeson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277
Nej - 11

Näringsutskottets betänkande nr 24*Punkterna 1-9*

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

Punkten 10

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölles.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Pettersson i Lund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten 10 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Lund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 152
Nej - 126
Avstår - 10

M o m . 3 a och b

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 3 c

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 881 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten 10 mom. 3 c röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 881 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 276
Nej - 11

M o m . 4 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen

nr 881 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten 10 mom. 4 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 881 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 277

Nej - 11

M o m . 4 b

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 11-14

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 15

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 873 av herr Lövenborg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lövenborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten 15 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 873.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lövenborg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 272

Nej - 12

Avstår - 2

Punkten 16

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 108

Torsdagen den
14 april 1977

*Särskilt tillstånd att
tillföra kärnreaktor
kärnbränsle, m. m.*

Torsdagen den
14 april 1977

*Mineralförsörjning
m. m.*

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1976/77:25 med anledning av propositionen 1976/77:100 i vad avser mineralförsörjning m. m. jämte motioner.

Herr TALMANNEN:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för samtliga punkter. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande samtliga punkter i betänkandet.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

Punkten 6 (Statens gruvegendom)

Regeringen hade i propositionen 1976/77:100 bilaga 17 (industridepartementet) under punkten D 6 (s. 131–144) föreslagit riksdagen att

1. godkänna av föredragande statsrådet förordade riktlinjer för en utvidgning av nämndens för statens gruvegendom kompetensområde,
2. till Statens gruvegendom för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 62 336 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1976/77:397 av fru Marklund (vpk) och herr Lövenborg (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle

1. uttala att gruvbrytningen i Kaunisvaara borde inledas och anhålla hos regeringen om att förslag till finansiering snarast förelades riksdagen,
2. uttala att järnvägsförbindelse Övertorneå–Pajala–Kaunisvaara borde projekteras och byggas.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag skulle
 - a) godkänna av föredragande statsrådet förordade riktlinjer för en utvidgning av nämndens för statens gruvegendom kompetensområde,
 - b) till Statens gruvegendom för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 62 336 000 kr.,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:397.

Reservation hade avgivits

1. av herrar Svanberg, Bengtsson i Landskrona, Blomkvist, Carlsson i Tyresö, Pettersson i Lund, Häll och Jonsson i Husum (samtliga s) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) med bifall till regeringens förslag godkänna av föredragande statsrådet förordade riktlinjer för en utvidgning av nämndens för statens gruvegendom kompetensområde,

b) med bifall till regeringens förslag till Statens gruvegendom för bud-

getåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 62 336 000 kr.,

c) som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anför om prospekteringsverksamhet i Arjeplog-Arvidsjaur-Sorseleområdet.

Punkten 7 (Lån till processutveckling i Ranstad)

Regeringen hade under punkten V:11 (s. 356-360) föreslagit riksdagen att till Lån till processutveckling i Ranstad för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 13 600 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1976/77:876 av herr Signell m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen som sin mening uttalade att medel beviljades för fortsatt utredning och forskning i Ranstad för hela budgetåret 1977/78.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag till Lån till processutveckling i Ranstad för budgetåret 1977/78 anvisade ett investeringsanslag av 13 600 000 kr.,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:876.

Reservation hade avgivits

2. av herrar Bengtsson i Landskrona, Blomkvist, Wååg, Carlsson i Tyresö, Pettersson i Lund, Häll och Jonsson i Husum (samtliga s) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1976/77:876 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anför.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Under punkten 6 i betänkandet 25 behandlar näringsutskottet flera frågor rörande statens gruvegendomar. Utskottet godtar sålunda de riktlinjer industriministern föreslår för utvidgning av nämndens för statens gruvegendomar kompetensområde, liksom också anslaget på 62 336 000 kr. som försöksanslag för budgetåret 1977/78. Däremot är utskottet delat när det gäller fördelningen av projekteringsanslaget.

Ett område beläget i en triangel mellan orterna Arvidsjaur, Arjeplog och Sorsele i Norrbottens och Västerbottens län är enligt STU:s uppfattning mycket intressant när det gäller prospektering efter uranmalm men också flera andra malmer och mineraler. I närheten av Arjeplog har LKAB inom ett område benämnt Pleutajokk bedrivit arbeten sedan våren 1976 som var avsedda att ligga till grund för ett beslut om gruvbrytning. LKAB har lagt ner 7 milj. kr. på dessa arbeten och beräknades satsa ytterligare 1 milj. kr. under år 1977. Under hösten 1976 upphörde dock bolaget med dessa undersökningar – väl beroende på den nya regeringens inställning till uranbrytning. Detta är att beklaga, eftersom man i Arjeplog räknade med ca 100 sysselsättningstillfällen i en kommande brytning.

Industriministern föreslår i propositionen att anslaget till uranprospektering genom STU minskas från 16,9 milj. i årets budget till 10,9 milj. kr. i kommande budget. Däremot föreslås en ökning av anslaget för annan prospektering, främst då efter industrimalmer.

Vi reservanter kan inte finna någon anledning till att arbetena i Pleutajock skall upphöra och Arjeplog därigenom gå miste om de 100 nya arbetstillfällena. Inte heller kan vi medverka till att begränsa prospekteringen inom det nämnda området till att inte omfatta uran, som i detta sammanhang enligt fackmännen är en mycket viktig del av de prospekteringsvärda mineralerna. Det torde ställa sig svårt att på sätt som man föreslår undvika uranet och endast prospektera efter andra mineraler.

Jag vill betona att frågan om brytning av uran i Arjeplog inte behöver sammankopplas med frågan huruvida vi skall bygga fler eller färre ytterligare kärnkraftsaggregat. Är det inte dags att upphöra med hyckleriet omkring uranbrytningen och i stället ta hänsyn till de arbetslösa människorna i Arjeplog?

Vi socialdemokrater föreslår därför i reservationen 1 att man inom området Arjeplog–Arvidsjaur–Sorsele skall utföra en s. k. fullprospektering efter malmer och mineraler, inkl. uran, samt att regeringen skall ställa resurser till förfogande för fortsatta förberedelser för uranbrytning vid Pleutajock i Arjeplog. Sysselsättningssituationen i dessa inlandskommuner som berörs är sådan att den motiverar att alla tänkbara åtgärder vidtas för att skapa nya jobb.

I samband med denna punkt har utskottet också behandlat en motion från vpk, som begär att gruvbrytning i Kaunisvaara skall startas nu och att riksdagen skall begära förslag till finansiering från regeringen. Vidare föreslås att en järnvägsförbindelse skall projekteras på sträckan Övertorneå–Pajala–Kaunisvaara.

Utskottet är väl medvetet om de synnerligen besvärliga förhållandena på sysselsättningsområdet i Pajala kommun och vill för sin del på allt sätt medverka till att söka avhjälpa dem. Att i dagens läge besluta om ett omedelbart startande av gruvbrytning kan utskottet dock inte medverka till. Om en gruvbrytning skall komma till stånd torde det bli LKAB som åtar sig den. I dag har LKAB svårigheter att klara sin verksamhet vid redan öppnade gruvor. Verksamheten vid gruvan i Svappavaara är t. v. nedlagd, och verksamheten i övrigt går på sparlåga. Bolaget har i dag ett lager av osåld malm i olika upplag på 12–13 milj. ton, alltså ungefär en halv årsproduktion. Konjunkturutsikterna för de närmaste åren ter sig mörka. Därför kan det inte vara rimligt att begära att LKAB nu går in och öppnar ytterligare en gruva. Naturligtvis kan invändas att någon malm från en gruva i Kaunisvaara inte kommer ut på marknaden förrän efter flera år, men LKAB torde ha nog av bekymmer utan att nu ge sig in i ytterligare en gruva.

Dagens situation på malmmarknaden torde dock inte bli bestående för all framtid. Därför poängterar utskottet mycket starkt att den utredning som gjorts om Kaunisvaara inte får begravas i någon skrivbords-

Torsdagen den
14 april 1977

*Mineralförsörjning
m. m.*

låda utan att den skall hållas aktuell, och därest en annan malmkonjunktur ger anledning därtill skall förslag om en brytning omedelbart kunna framläggas. Vidare bör främst den samhällsekonomiska utredning som gjorts kompletteras och fördjupas, eftersom den utredningen ingalunda kan anses svara mot de krav man kan ställa på en sådan utredning vad gäller tillförlitlighet och säkerhet. En sådan komplettering bör ske snarast.

Jag vill också passa på tillfället att ta upp en annan aspekt på gruvbrytning i Kaunisvaara, som då och då skymtat i den allmänna debatten och i utredningarna. Man säger att en förutsättning för en brytning i Kaunisvaara är ju Stålverk 80, och då detta inte kommer till stånd blir heller ingen brytning i Kaunisvaara möjlig. Detta är två felslut. Mig veterligt har aldrig någon ansvarig person sagt att någon större del av malmen i Kaunisvaara skulle gå till Stålverk 80. Ett sådant hugskott är tillyxat av någon utredare eller någon enskild deltagare i debatten. Man vill tydligen ha en nära hopkoppling av Kaunisvaara och Stålverk 80 därför att man tror sig kunna slå ihjäl det ena projektet med det andra.

Det andra påståendet, att det inte blir någon brytning i Kaunisvaara därför att Stålverk 80 är avfört från dagordningen, är lika otillförlitligt. Stålverk 80 är visst inte avfört från dagordningen, det skall byggas. I varje fall är det den samlade arbetarrörelsens uppfattning.

Motionärernas andra förslag, det om ett järnvägsbygge från Kaunisvaara till Övertorneå, finns det väl inte stor anledning att diskutera i dag. Jag hoppas att det skall bli möjligt att senare öppna brytning i Kaunisvaara, men jag är mycket mindre hoppfull om ett järnvägsbygge. Det skulle bli en mycket dyrbar affär, och dessutom kommer man i Övertorneå bara fram till en järnväg som ingalunda är byggd för malmtransporter. En kraftig ombyggnad av hela den banan finge då ske, och det skulle bli en enorm ekonomisk satsning. Ett mycket aktuellare projekt är då en ombyggnad och förstärkning av banan Luleå-Narvik på vissa sträckor för att göra den till en fullgod malmbana. Men frågan om hur malmen skall transporteras från Kaunisvaara får väl ingå i det paket som gäller hela frågan om Kaunisvaara. Jag vill poängtera att vi från utskottets sida är helt ense om att denna fråga bör noga följas, men vi är inte beredda att i dag föreslå en omedelbar start.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationen I vid punkten 6 i utskottets betänkande.

Under detta anförande övertog herr andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr BLOMKVIST (s):

Herr talman! I motion nr 876 har herr Signell och hans partivänner på Skaraborgsbanken hemställt om att anslaget till LKAB för Ranstadsprojektet skall utgå för hela budgetåret 1977/78.

Torsdagen den
14 april 1977

*Mineralförsörjning
m. m.*

Motionen är behandlad i näringsutskottets betänkande nr 25 och där tyvärr avstyrkt av utskottets borgerliga majoritet. Reservation har avlämnats av utskottets socialdemokrater, som tillstyrker motionen.

Med hänsyn till att riksdagen troligen i slutet av detta år kommer att få ta slutlig ställning till Ranstadsprojektet vill jag här påminna något om verksamheten under de gångna åren.

I slutet av 1950-talet beslöt riksdagen att bygga Ranstadsverket. Det togs i drift 1965. På grund av mycket god tillgång och lågt pris på uran drevs anläggningen endast med halv kapacitet fram till sommaren 1969. Sammanlagt utvanns under denna period omkring 200 ton uran. Under 1968 genomfördes en teknisk-ekonomisk utredning om utvinning av uran i större skala. Utredningen visade på så goda möjligheter till förbättringar av tekniken att man fick pengar för ytterligare en treårsperiod. Perioden 1969–1972 utnyttjades för utvecklingsverksamhet. Våren 1972 fastställde riksdagen ett nytt treårsprogram för perioden fram till den 31 december 1974. I januari 1975 övertog LKAB huvudansvaret för projekteringen av en ny anläggning för produktion av 1 275 ton uran om året. Under sommaren samma år överlämnades en lokaliseringsansökan till industridepartementet.

LKAB:s ansökan drogs emellertid tillbaka när framför allt naturvårdsverket krävt att vissa villkor på miljö- och utnyttjandesidan skulle uppfyllas, för att man skulle kunna tillstyrka ansökan, och projektledningen inte såg en möjlighet att uppfylla de av verket ställda villkoren. Under 1975 och 1976 har därför verksamheten främst varit inriktad på att ändra processerna så att villkoren kunde uppfyllas.

Mot denna kortfattade historiska bakgrund vill jag citera några funderingar av Gruvs ordförande Sven Hjert vid Ranstadsverket i tidningen Gruvarbetaren nr 12/1976.

Ur personalens synpunkt har det varit lugna år under 1960-talet och i början av 1970-talet. Verket gick med halv fart och det föreföll länge som att alla var eniga om kärnkraften. Inte heller var arbetsmiljön något problem eftersom man då bara talade om dagbrott. Debatten kom egentligen inte i gång förrän 1974. Förutom det allmänt ökade intresset för problemen med kärnkraften så fanns det två huvudorsaker till det, menar Sven Hjert. Dels bildades Miljöforum i Skövde det året, och de började genast måla upp perspektiv på att hela Västergötland skulle vändas upp och ner och bli ett radioaktivt månlandskap inom några årtionden om LKAB fick sätta i gång med brytning i full skala. Dels lämnade LKAB in sin lokaliseringsprövning för en urangruva i full skala. Det hjälpte inte så mycket att LKAB informerade arbetarna om de nya processerna osv., när kärnkraftens och uranbrytningens problem är så komplicerade och när besluten så ofta tas på en för de flesta oåtkomlig nivå. Därför menar Hjert, trots sitt agg mot Miljöforum, att debatten som kommit i gång är bra. Utan debatt händer det lätt att företagen struntar i att lösa allvarliga problem, därför att det är kostsamt. Detta enligt Hjert.

Projektet Ranstad 1975 har väl vid denna tidpunkt i det närmaste

avslutats och en slutrapport kommer att inlämnas till regeringen under våren. Förmodligen kommer den att visa att det är fullt möjligt att producera uran för det tidigare beslutade kärnkraftsprogrammet, att miljöpåverkan blir av måttlig omfattning och att produktionen torde vara acceptabel i förhållande till dagens uranpriser.

På s. 359 i bil. 17 till budgetpropositionen skriver industriminister Åsling bl. a. följande:

”I Ranstad pågår sedan 1975 undersökningar för att söka utvinna alunskiffernas innehåll av såväl kolhaltiga bränslen som metaller och uran. Arbetet har hittills väsentligen inriktats på utvinning av uran. Denna teknik är nu färdigutvecklad. Arbetena för att utveckla metoder för att tillvarata skiffrens övriga beståndsdelar är ännu på ett förberedande stadium. Försöksanläggningen i Ranstad är dock av sådana dimensioner att realistiska försök kan genomföras. Till anläggningen är knuten en utvecklingsgrupp som är väl förtrogen med de tekniska problem som gör sig gällande vid en utvinning av skiffrens värdefulla beståndsdelar.”

Här har statsrådet gjort ett verkligt positivt uttalande om verksamheten vid Ranstad. Jag kan försäkra att såväl motionärerna som reservanterna delar den uppfattningen att det finns ett enormt kunnande och en enorm erfarenhet i Ranstad när det gäller att arbeta fram en process där skiffrens alla värdefulla ämnen utvinns och där även energiinnehållet kommer till användning.

Det har i olika sammanhang betonats att i jämförelse med andra länder ligger Ranstads utvecklingsgrupp långt framme i sitt utvecklingsarbete. Jag har också vid ett personligt besök för någon vecka sedan kunnat konstatera att representanter för de anställdas organisationer och LKAB:s projektgrupp verkligen präglas av optimism och tilltro till det s. k. mineralprojektet Ranstad, som nu håller på att utformas vid anläggningen. Den viktiga ansökningshandlingen i anslutning till detta arbete kommer LKAB att lämna in i mitten av nästa månad.

Det är klart att det är med en viss förvåning som vi noterar att industriministern i budgetpropositionen endast föreslår pengar för ett halvt års drift. Medelsbehovet för återstoden av budgetåret blir beroende av den inriktning av projektet som blir resultatet av pågående utredningsarbete. Liksom motionärerna anser reservanterna att den föreslagna begränsningen kan få mycket negativa följder för projektet.

För det första kommer den nu anställda personalen, sammanlagt omkring 80 personer, självfallet att känna en betydande osäkerhet inför framtiden.

För det andra finns risker för att den väl kvalificerade forskningspersonal som ingår i projektet kan splittras.

För det tredje behöver det arbete som bedrivs i Ranstad planeras med längre tidsperspektiv än vad som föreslagits.

För det fjärde gör förslaget inte förprojekteringen av den föreslagna produktions- och forskningsanläggningen meningsfull.

För det femte kan försökshallen som behövs för ytterligare utveck-

Torsdagen den
14 april 1977

*Mineralförsörjning
m. m.*

lingsarbete inte projekteras och byggas.

Utskottet avstyrker motionen och menar att "det sätt varpå medlen ställs till bolagets förfogande inte väsentligt kommer att påverka LKAB:s tidsplan för nödvändigt utredningsarbete. Den personal som f. n. är knuten till Ranstadsverket bör det därför vara möjligt att behålla." – Detta kan knappast vara någon riktig tolkning av industriministerns förslag. Frågan om vad som skall hända efter den 1 januari 1978 skall ju prövas av regeringen och riksdagen till hösten.

Nej, liksom motionärerna ifrågasätter reservanterna om det svenska samhället verkligen har råd att avbryta denna forsknings- och utvecklingsverksamhet. Vi delar vidare motionärernas uppfattning att bolaget behöver en längre planeringsperiod än det halvår som industriministern har föreslagit. Till detta kommer att en av förutsättningarna för att vi skall få fram ett väl underbyggt beslut i denna för vårt land så viktiga fråga – som sannerligen har siktet inställt rätt in i framtiden – måste vara att remissinstanserna, och det gäller inte minst kommunerna, får möjlighet att utan tidspress utarbeta sina remissvar.

Enligt vår mening borde det vara nationalekonomiskt riktigt att tillvarata de produkter som Ranstadsverket har att erbjuda. Trots den förkortade planeringstiden räknar vi med att det kommande underlagsmaterialet skall resultera i ett beslut som kommer att ge LKAB möjlighet att förverkliga sitt förordade upprustningsprogram, mineralprojektet Ranstad, vilket innebär att befintliga anläggningar rustas upp och moderniseras enligt nu gällande miljöplan. Man räknar med att i driften kommer omkring 200 kollektivanställda och 50 tjänstemän att få sysselsättning. På forsknings- och utvecklingssidan krävs ett trettiotal kvalificerade tekniker.

I samband med svåra struktur- och sysselsättningsproblem inom våra viktigaste basnäringar behövs det mer än någonsin nya arbetstillfällen.

Även i bygden kring Ranstadsverket – och kanske främst i kommunerna Skövde och Falköping – har antalet sysselsättningstillfällen inom tillverkningsindustrin minskat, och de nya arbetstillfällen som ett genomförande av mineralprojektet Ranstad skulle medföra skulle vara synnerligen värdefulla för denna region.

Herr talman! Ranstadsverket måste ändå sättas in i ett större sammanhang. I dag kan vi köpa de aktuella råvarorna från andra länder. Allt flera länder sätter dock in alla tillgängliga resurser för att om möjligt bli självförsörjande. I en mycket nära framtid kan det bli besvärligt att köpa de för vårt land och näringsliv så viktiga råvarorna.

Herr talman! Jag ber med det anförda att få yrka bifall till reservationen 2 vid punkten 7 i näringsutskottets betänkande nr 25.

Herr PETERSSON i Ronneby (c):

Herr talman! Näringsutskottets betänkande nr 25 som behandlar mineralförsörjningen för vårt land är förvisso ett viktigt ärende för riksdagen. Mineralförsörjningsfrågorna är viktiga över hela världen, och Sverige är

inget undantag härvidlag. Tvärtom har råvaru- och naturresursfrågorna fått ökad betydelse de senaste åren. Mot bakgrund av den internationella utvecklingen på råvaruområdet är det angeläget att industripolitiken utformas så, att råvarorna i vårt land tillgodoser samhällets långsiktiga behov.

Här pågår i vårt land flera utredningar och andra insatser för att trygga Sveriges försörjning med olika metaller och mineraler. Vi hoppas att konjunkturbilden för stålprodukter och liknande skall ändra sig så snart som möjligt.

I stora drag är utskottet dess bättre överens med industriministern om de satsningar som görs på detta område. Näringsutskottets socialdemokratiska minoritet har emellertid till betänkandet fogat två reservationer, som herrar Svanberg och Blomkvist talat för.

Den ena reservationen innebär krav på att prospekteringsverksamheten i Arjeplog–Arvidsjaur–Sorseleområdet skall fullföljas enligt tidigare uppdragna riktlinjer.

Den gamla regeringen beviljade LKAB koncession för undersökning av möjligheterna att utvinna uran i ett område i trakten av Arjeplog. Industriministern har i ett frågesvar här i riksdagen hösten 1976 påängterat att det nu är LKAB självt som har att bedöma om man vill gå vidare och begära bearbetningskoncession.

Nu är ju förhållandet det att vi fått en ny regering, och denna nya regering har redan i sin regeringsförklaring givit till känna en ny inriktning av energipolitiken i vårt land. Vi har också nyss i kammaren antagit en villkorlag som skall reglera fortsatt ikraftträdande av kärnreaktorer. Det gör att man kommer i ett annat läge.

LKAB har efter kontakt med industriministern förklarat sig intresserat att söka efter andra mineral än uran inom Arjeplogsområdet och avser enligt uppgifter som har lämnats att begära medel härför. Industriministern har också ställt sig positiv till detta. Det betyder att en verksamhet kan fortsätta i detta område även om man utesluter prospekteringen av uran.

I propositionen föreslås bl. a. att befogenheterna för nämnden för statens gruvegendomar skall vidgas, så att den ges möjlighet att prospektera även andra än inmutningsbara mineral. Vidare föreslås att nämnden – utöver det belopp som behövs för oförändrad verksamhet – under kommande budgetår skall få disponera ytterligare 8 milj. kr. för prospekteringsuppdrag. Denna ökning sammanhänger med att SGU:s anslag för uranprojektering har minskats från ca 16,9 milj. kr. till ca 10,3 milj. kr. Reservanterna har heller inte begärt att mera medel skall ställas till förfogande. Vad de speciellt önskar är således att uran skall brytas och att ingen ny inriktning av energipolitiken får ske.

Den andra reservationen bygger på en socialdemokratisk motion med krav på att anslag för att fortsätta forsknings- och utvecklingsarbetet i Ranstad skall ställas till förfogande i full utsträckning. Denna motion och reservation har herr Blomkvist talat sig varm för. Också här anser

tydliga socialdemokraterna att vi skall fortsätta att utvinna uran även om det spolieerar oersättliga natur- och miljövärden. Särskilt har problemen med grundvattenförhållandena poängterats – de anses vara mycket svårösta vid brytning i stora dagbrott.

Nu arbetar ju sedan 1976 den s. k. Billingenutredningen för att söka klarlägga konsekvenserna av planerade stora ingrepp i Falbygden och Billingen. Utredningen skall redovisa och analysera olika alternativ för den ekonomiska utvecklingen i området kring södra Billingen, och det skall ske i samråd med de berörda kommunerna i området – Skövde, Falköping, Skara och Tidaholm. Resultaten av utredningen bör enligt direktiven föreligga senast den 15 augusti 1977.

I avvaktan på utredningens förslag föreslås i propositionen att medel beviljas endast för andra halvåret 1977. Medelsbehovet för återstoden av budgetåret blir ju beroende av resultatet av utredningsarbetet. Medel för första halvåret 1978 kommer enligt propositionen att anvisas på tilläggsbudget.

Det förefaller mig egendomligt att socialdemokraterna inte vill avvakta resultatet av pågående utredning utan redan nu är beredda att satsa på exploatering av Falbygden och Billingen. Vi har sagt från utskottets majoritet: Låt oss först ta del av vad utredningen kommer fram till och lyssna på vad berörda kommuner anser. Vi har alltså följt propositionens förslag.

Frågan om igångsättning av gruvbrytning i Kaunisvaara, som tas upp i den kommunistiska motionen, har utförligt behandlats av industriministern i propositionen, och herr Svanberg har också tagit upp den frågan i sitt anförande. Jag vill understryka att det vore synnerligen önskvärt att denna verksamhet kunde sättas i gång. Pajala kommun behöver väl dessa sysselsättningstillfällen. LKAB har emellertid gjort ingående utredningar om det här projektets företagsekonomiska förutsättningar och med negativt resultat. Vidare har statens industriverk på uppdrag av nämnden för statens gruvegendom gjort en utredning om de samhällsekonomiska konsekvenserna av detta projekt. Enligt industriverket ter sig en investering i Kaunisvaaragruvan f. n. utomordentligt riskfylld från såväl samhällsekonomisk som företagsekonomisk synpunkt. Nämnden fortsätter emellertid utredningen och slår fast att ställningstagandet kan ske först när alla utredningsarbeten har avslutats.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till vad utskottet hemställt.

Herr BLOMKVIST (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Petersson i Ronneby säger sig vara förvånad över att socialdemokraterna nu vill, som han uttrycker det, exploatera detta område. Man fick närmast intrycket att detta var ett uttalande i stil med dem som vissa miljögrupper brukar göra. Vad vi nu diskuterar är inte den stora exploatering som LKAB-gruppen ursprungligen fick i uppdrag att genomföra, utan vad det nu är fråga om är dels produktion, men dels framför allt ett forskningsarbete, som betecknas mineralpro-

jektet Ranstad. Om herr Petersson tar del av detta projekt kan jag försäkra honom att han skall finna att det sannerligen inte blir ett sådant ingrepp i miljön som han här vill göra gällande.

Detta projekt är oerhört betydelsefullt för vårt land och även för länet. Då anser vi det vara riktigt att kommunerna får ge sin mening till känna under rimliga förhållanden och inte behöver arbeta under den tidspress som de nu får göra. Det är mycket beklagligt att kommunerna inte får den remisstid till sitt förfogande som vi anser vara nödvändig.

Av de uttalanden som herr Petersson här gjorde fick man närmast det intrycket att herr Petersson, oavsett vilket underlagsmaterial som kommer att presenteras, redan nu har bundit sig för ett slutgiltigt ställningstagande. Jag vill då fråga herr Petersson om han delar den mening som bostadsministern gav uttryck för när hon var nere i Skaraborgs län och meddelade att hon var negativt inställd till en utbyggnad av Ranstad. Kommunerna runt Billingen bör utnyttja sin vetorätt för att säga nej, ansåg Elvy Olsson. Hon har tydligen innan underlagsmaterialet kommit fram bundit sig för att säga nej till Ranstadsprojektet. Är det fallet också med herr Petersson?

Herr PETERSSON i Ronneby (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan inte förstå av vilken formulering herr Blomkvist kunde dra slutsatsen att vi i centern bundit oss innan utredningsförslaget föreligger. Tvärtom har jag i mitt inlägg slagit fast att man bör ta hänsyn till de synpunkter som kommer fram från utredningen. Dessutom bör man ge kommunerna möjlighet att framföra sina synpunkter.

Nu säger herr Blomkvist att kommunerna hamnar i tidsnöd, om förslaget skall läggas fram redan under andra halvåret 1977. Jag tror emellertid att herr Blomkvist liksom jag är medveten om att det förekommer ett samarbete mellan utredningen och kommunerna. Vi ser det från vårt håll som oerhört viktigt att kommunerna får komma till tals i det här sammanhanget.

Låt mig med hänvisning till herr Blomkvists första inlägg, då han sade att man inte kommer att bygga försökshallar och liknande, fråga: Om kommunerna skulle säga nej, var skall man då bygga försökshallarna?

Jag tror att industridepartementet har intagit en klok ståndpunkt, när det har anvisat medel för första hälften av nästa budgetår och sagt att man räknar med att anvisa återstoden på tilläggsbudget. Personalen behöver inte känna någon osäkerhet när det gäller anställningarna. Vi riskerar inte heller att splittra våra värdefulla forskarkrafter i Ranstad.

Herr BLOMKVIST (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar de synpunkter som herr Petersson i Ronneby anförde i sitt senaste inlägg, då han underströk att man verkligen ämnar pröva det underlagsmaterial som kommer att finnas, när regeringen och sedan riksdagen skall ta ställning till denna fråga.

Personligen har jag varit litet orolig för att centerpartiet skulle ha bundit

upp sig redan i nuläget, som exempelvis bostadsministern gjorde, när hon besökte Skaraborgs län. Jag citerade ur Skaraborgs Läns Tidning för den 4 april. Jag har kontrollerat citatet, och enligt de uppgifter jag har fått lär bostadsministern ha uttryckt sig på detta sätt. De synpunkter som herr Petersson här anförde innebär ju att man verkligen kommer att pröva underlagsmaterialet. Jag hoppas – jag vet att jag också har reservanterna med mig – att det underlagsmaterialet skall vara sådant att man kan fatta ett positivt beslut i ärendet.

Till sist en kommentar när det gäller personalen i Ranstad. Om man, herr Petersson, skulle utgå från att det på förslag av regeringen skulle fattas beslut om att sätta stopp för Ranstadsprojektet, finns det återställningsarbeten att göra. 80 personer är anställda i Ranstad. Såvitt jag kan förstå kan knappast mer än ett tjugotal delta i ett sådant återställningsarbete.

Betydande problem skulle alltså återstå att lösa i samband med Ranstadsprojektet. Men jag vill än en gång uttrycka den förhoppningen att underlagsmaterialet skall vara sådant att ett positivt beslut kan fattas beträffande Ranstad.

Herr SIGNELL (s):

Herr talman! Jag vill i likhet med reservanternas talesman herr Blomkvist uttala mitt beklagande över att utskottsmajoriteten inte har tillstyrkt vår motion 876. Motionen utmynnar ju i sådana självklarheter som att medel skall beviljas för ett helt budgetår för den fortsatta utredningen och forskningen i Ranstad. Det borde inte behövas någon längre argumentation för att klarlägga det orimliga i att man inte får medel som gör det möjligt att fortsätta utredningsarbetet även under första halvåret 1978.

Skall det vara möjligt att utnyttja skiffrens totalinnehåll så krävs det – enligt vad LKAB uttalat som sin uppfattning – ett långvarigt utrednings- och forskningsarbete för att utarbeta tekniska processer som är ekonomiskt och miljömässigt acceptabla. Vi har i vår motion ställt frågan, och jag vill återigen upprepa den: Vilken industrination i världen har råd att avbryta en liknande forsknings- och utvecklingsverksamhet som den som f. n. pågår i Ranstad?

Utredningsarbetet kan resultera i stora möjligheter att i framtiden skapa en ökad försörjningssäkerhet inom väsentliga sektorer av det svenska samhället: energi i form av elkraft, metanol och/eller fjärrvärme, råvaror för gödselmedeltillverkning såsom kaliumsulfat, fosforsyra, magnesiumsulfat och eventuellt ammoniak, vidare aluminiumråvara och stållegeringsmetaller för specialståltillverkning samt uran.

När jag lyssnade till herr Petersson i Ronneby fick jag en känsla av att han måste ha missuppfattat motionen, eller också är han helt okunnig om vad Billingskiffern innehåller. Låt mig ta upp bara ett av de ämnen jag nyss nämnde, nämligen metanol. Utvinningen av detta skulle innebära att vi kunde ersätta 40 % av bensinförbrukningen i vårt land.

Vi skulle på det sättet också kunna få ett blyfritt motorbränsle.

Med andra ord: uranutvinningen är i dag inte längre det stora och intressanta i Ranstadsprojektet, utan det är alla de andra mineralerna som går att få ut av Billingskiffern.

Herr Petersson i Ronneby säger nu inte definitivt nej till projektet, om jag har tolkat honom rätt, men jag vill ändå påminna herr Petersson om att hans partivänner i Skaraborgs län gick till val 1976 på ett nej till Ranstad.

Herr talman! Det är mot denna bakgrund som vi motionärer ställer frågan, om det verkligen kan vara rimligt att inte låta detta förnämliga utrednings- och forskningsarbete fortsätta under samma normala former som tidigare varit rådande när det gällt forsknings- och utredningsarbete i vårt land. Det är verkligen allvarligt, och jag beklagar det, att vi har fått en regering som ser så kortsiktigt på forskningsarbete av det slag vi nu behandlar.

Herr Blomkvist har tidigare talat om den osäkerhet inför framtiden som personalstyrkan på ett 80-tal personer känner med anledning av det sätt på vilket den nuvarande regeringen handlägger frågan om Ranstads framtid.

Det har allmänt vitsordats att den nuvarande personalen besitter stor erfarenhet och ett högt tekniskt kunnande inom detta unika område. Jag har tidigare här i kammaren framhållit att personalen vid Ranstadsverket under praktiskt taget hela projektiden levt i stor ovisshet om verkets fortsatta verksamhet, men på grund av en beundransvärd lojalitet och framtidstro har den trots allt stannat kvar och känt sitt ansvar. Personalen är verkligen värd en bättre behandling än den ovisshet som regeringen och utskottsmajoriteten bjuder den.

Med detta korta inlägg, herr talman, vill jag yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen av herr Bengtsson i Landskrona m. fl. vid punkten 7 i näringsutskottets betänkande nr 25.

Herr PETERSSON i Ronneby (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Signell tror att jag har missuppfattat motionen. Jag kan försäkra honom att jag har läst motionen, och jag tror att jag har kunnat tillgodogöra mig innehållet i den. Han tror att min ståndpunkt i annat fall beror på okunnighet om förhållandena när det gäller Ranstad. Jag kan lugna honom även i det avseendet. Jag har varit i Ranstad och haft fördelen att få se vad man kan utvinna där.

Herr Signell säger att uran inte är det intressanta i dag utan alla andra värdefulla råvaror som kan utvinnas ur Billingskiffern. Jag skall inte bestrida det på något sätt, utan bara säga till herr Signell att det pågår en utredning som skall vara klar före den 15 augusti. När vi får ta del av den utredningen och hör vad kommunerna som är berörda har att säga, kommer vi också att kunna ta ställning från riksdagens sida.

Herr SIGNELL (s) kort genmäle:

Herr talman! När jag lyssnade på herr Peterssons i Ronneby anförande tidigare hade jag i alla fall en stark tro på att han icke hade den kännedom om Ranstad som han nu deklarerat i sitt senaste anförande. Han säger att jag sagt att uranet inte längre är intressant. Jo visst är det intressant, men inte det mest intressanta när det gäller skifferbrytningen i Ranstad.

Jag vill bara till sist ställa en fråga till herr Petersson, eftersom han säger att en utredning pågår: Hur ställer sig herr Petersson till partivännerna i Skaraborg som säger nej till Ranstadsprojektet? Tar herr Petersson avstånd från detta och väntar på att utredningen kommer innan han säger nej?

Herr PETERSSON i Ronneby (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror säkert att mina partivänner i Skaraborg har full täckning för sina ställningstaganden. Jag tror också att vi får ett utslag för befolkningens intresse när vi får det besked från de berörda kommunerna i området som vi väntar på.

Herr SIGNELL (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Petersson i Ronneby säger att han tror att hans partivänner i Skaraborg har täckning för sina påståenden. Det intressantaste är att höra vad herr Petersson har för uppfattning. Vi vet vad skaraborgska centern sagt. Nu vill jag ha reda på vad herr Petersson säger om deras ställningstagande.

Herr andre vice talmannen anmälde att herr Petersson i Ronneby anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr LÖVENBORG (-):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till motionen 397. Jag gör det därför att det är min övertygelse att malm, stål och järn alltid kommer att behövas, att de utgör grundvalen för all industriell utveckling, både här hemma och i världen i stort. Den nuvarande lågkonjunkturen, som i en del inlägg tagits upp, är en sak. Men att sätta i gång med Kaunisvaara nu innebär att man står redo när konjunkturen vänder, och det uppges det ju att den skall göra.

Jag yrkar också bifall till motionen av det skälet att vi anser det nödvändigt att bredda gruvbrytningen i Norrbotten och komma bort från den nuvarande rovdriften i malmfälten.

Herr Svanberg polemiserade i någon mån mot en formulering i vår motion om att Stålverk 80 nu är lagd i malpåse, eller någonting i den stilen. Men detta är uppenbarligen den borgerliga regeringens ställningstagande. Jag är övertygad om att vi bör kämpa för Stålverk 80 och att vi skall vinna, för det är ett projekt som är fotat på sunda förnuftet och bärs upp av en stark folkopinion. Den dagen projektet genomförs behöver man också malmen från Kaunisvaara.

Men det finns också ett annat skäl som man inte kommer ifrån. Jag tittade på Länsprogram 74. Det är ingen uppmuntrande läsning för Pajala kommun. Bl. a. kan följande siffror noteras i statistiken:

År 1950 hade Pajala kommun 15 198 invånare. 1960 hade befolkningstalet minskat till 14 165 för att 1970 ha rasat ner till 10 748. Så där har det sjunkit år efter år för att vid det senaste årsskiftet var nere i 9 435.

Länsstyrelsens flitiga utredare har också blickat in i framtiden. Enligt den prognos man har räknat fram kommer Pajala kommun 1980 att ha 7 749 invånare. Men man har inte nöjt sig med att stanna vid 1980. Man har också gjort en prognos fram till 1990, och då skulle den här kommunen vara nere i 6 811 invånare – dvs. om det inte tas några radikala grepp. Med den takten i utvecklingen står det ju klart att pajalabor, boende i Pajala kommun, kommer att bli något synnerligen sällsynt – något nästa lika sällsynt och ensamt vandrande som renarna på Skansen.

Det som redan har skett innebär en mycket allvarlig och skrämmande utveckling. Kommunen har mist halva sin befolkning på drygt 20 år. De siffror man har räknat fram till 1980 och 1990 visar vad som ytterligare kommer att hända, om ingenting radikalt görs.

Det finns också siffror som visar åldersfördelningen, och den blir inte bättre. År 1970 hade åldersgruppen upp till 14 en procentuell andel av kommunens befolkning på 23 %. 1980 är procentsiffran 15.

Men det finns en procentsiffra som höjs, och det är procenten invånare från 65 år och uppåt: 1970 var denna procentsiffra 12, 1980 kommer den att vara 23 – alltså dubbelt upp.

Alla de där siffrorna kan man finna i våra länsprogram, och det tycker jag är ytterligare skäl för att det måste ske någonting när det gäller Pajala kommun. Det som nu händer är ju att man långsamt bit för bit stjäl framtiden från människorna som bor i den här kommunen, för om detta fortsätter har man snart kommit till den punkt då det är dags att konstatera att nu är det inte längre någon idé att resonera om nya industrier eller om gruvbrytning i Kaunisvaara. Det finns inget underlag, därför att det viktigaste – arbetskraften – är borta. Den gränsen är man redan nu snubblande nära.

Det finns inte längre någon marginal för ytterligare utflyttning, utan Pajala kommun är som en svårt sjuk patient. Den kan räddas med en kraftig medicin. Den kraftiga medicin man ser inom räckhåll är gruvbrytningen i Kaunisvaara. Dröjer man med den, så dör kommunen – det säger i vart fall ansvariga kommunalmän där uppe. Det är klart att det kan vara svårt för en läkare att ställa rätt diagnos och att komma fram till den rätta och livgivande behandlingen. Men när det gäller Pajala kommun är diagnosen klar; man vet vilken medicin som snabbt kan förbättra hälsotillståndet. Om en läkare i ett sådant läge inte skulle använda sig av medicinen skulle socialstyrelsens ansvarsnämnd föranstalta om åtal för grovt tjänstefel. Jag tycker det är lika oansvarigt om man nu inte sätter in den medicin som finns aktuell och som man vet ger åtskilliga hundratal nänniskor arbete i Pajala kommun – alltså gruv-

brytning. Det är skälet till att jag även i detta läge yrkar bifall till den motion som vi har väckt.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Egentligen har jag inte anledning att på något sätt polemisera mot herr Lövenborg i vad det gäller beskrivningen av situationen i Pajala. De siffror som herr Lövenborg redovisat är helt riktiga, och det är också riktigt att om ingenting händer i Pajala inom en relativt snar framtid, så blir det ett enda stort ålderdomshem – ungdomen flyttar ut, det blir bara gamla människor kvar.

Men sedan är frågan: Vad skall man göra i Pajala? Det har givits väldigt många goda råd – man skall göra det och det. Och bitvis delar jag herr Lövenborgs uppfattning att det enda radikala stora projekt som finns där är Kaunisvaara. Men likafullt tror jag att det i dag vore psykologiskt omöjligt att föra fram den tanken i den situation som nu råder beträffande gruvbrytningen i hela landet. Jag hoppas att det skall komma i ett annat läge.

Att jag i dag inte kan vara med om att föreslå att man nu, innan man fått en bättre samhällsekonomisk utredning, öppnar en brytning i Kaunisvaara innebär inte att jag säger att ingenting skall göras i Pajala. Det är svårt att hitta på någonting att göra där. Jordbruket på de breddgraderna kan naturligtvis inte försörja en hel befolkning. Skogsbruket får färre och färre anställda. Men jag anser att samhället har ett ansvar för Pajala. Och kan man inte öppna gruvbrytningen, som i dag enligt tillgängliga siffror skulle kosta enorma summor, kan man ju använda de pengarna för att på annat sätt skaffa industriell sysselsättning dit – även om den inte på långt när går ihop. Det blir ändå mycket billigare än att just nu starta gruvbrytningen i Kaunisvaara.

Men jag tror att vi kommer att få ett annat läge på malmmarknaden, vi kommer att få andra priser ute på världsmarknaden osv., och då kan man ju ta upp det här igen. Men samhället, regeringen och riksdagen, kan inte komma ifrån ansvaret för Pajala. Och det finns andra mediciner än just Kaunisvaara – en medicin man kanske måste dröja några år med att rekommendera, som det nu ser ut på malmmarknaden i världen, men man behöver för den skull inte dröja med alla andra mediciner. Det måste hända någonting, herr Lövenborg! I det avseendet är vi överens, och beskrivningen av arbetssituationen i Pajala är riktig.

Herr LÖVENBORG (–):

Herr talman! Herr Svanberg frågar vad man skall göra. Det är bara så att det inte har kommit fram några andra egentliga alternativ. Samhället kan inte komma undan sitt ansvar, säger herr Svanberg. Men nu har ju samhället under åtskilliga decennier smitit undan sitt ansvar när det gäller Pajala kommun.

Jag tycker fortfarande att det är kortsynt att ta dagens speciella problem när det gäller malmmarknaden som motiv för att avstå från att satsa

Torsdagen den
14 april 1977

*Mineralförsörjning
m. m.*

på framtiden. Vi vet att en gruvbrytning i Kaunisvaara skulle ge 300–800 arbetstillfällen per år beroende på vilket brytningsalternativ som man använder. Det är i vilket fall som helst en stor sak för kommunen. Jag menar att sett på längre sikt, och också med den förhoppningen att konjunkturen vänder, är det här en investering som ger någonting igen. På plussidan måste man ju alltid sätta det räntabla i att folk har arbete i stället för att man skall gå in med arbetslöshetsunderstöd och socialhjälp. Och för kommunen betyder det skatteinkomster i ökad omfattning. Dessutom finns det mycket annat som aldrig kan värderas i pengar: lyckan och glädjen hos människor som kan stanna kvar i den bygd som har sett dem födas och där de trivs. Man kan inte värdera harmoni och tillfredsställelse – det går bara inte. Men jag tror att det är komponenter som skall tas med i en riktig samhällskalkyl. Ser man längre än näsan räcker och har tro på framtiden och de möjligheter vi har när det gäller Norrbottens råvarutillgångar, där malmen utgör en del – då tror man på det här projektet.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkterna 1–5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 6

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svanberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 6 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svanberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 159
Nej – 126
Avstår – 1

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 397 av fru Marklund och herr Lövenborg, och förklarades den förra

Nr 108

Torsdagen den
14 april 1977

Om öppethållandet av vänthallarna på järnvägsstationer

propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lövenborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 6 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 397.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lövenborg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 275
Nej - 11

Punkten 7

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Bengtsson i Landskrona m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Blomkvist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 7 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Bengtsson i Landskrona m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Blomkvist begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 157
Nej - 128

På förslag av herr andre vice talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av på fördragningslistan återstående utskottsbetänkanden till morgondagens sammanträde.

§ 3 Om öppethållandet av vänthallarna på järnvägsstationer

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels herr *Karl Bengtssons* i Varberg (fp) den 29 mars an-

Torsdagen den
14 april 1977

*Om öppethållandet
av vänthallarna på
järnvägsstationer*

mälda fråga, 1976/77:351, dels herr *Börjessons* i Falköping (c) den 30 mars anmälda fråga, 1976/77:355, och anförde:

Herr talman! Herr Karl Bengtsson i Varberg har frågat mig om jag vill medverka till att åter öppna vänthallar på järnvägsstationer som – trots att trafik pågår – har stängts, exempelvis på grund av personalbrist.

Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om jag vill medverka till att SJ håller väntsalar öppna även vid obemannade järnvägsstationer före tågs avgång eller, om detta inte kan ske, medverka till att SJ i stället ordnar en skyddad uppehållsplats på ett tillfredsställande sätt och lämnar meddelande om tågförseningar via angränsande bemannade järnvägsstationer.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

SJ har gjort upprepade försök att hålla väntsalar öppna även då personal inte har varit i tjänst. I flera fall har tidur installerats, vilka har ställts in så, att väntsalarna har öppnats och varit tillgängliga under vissa bestämda tider i anslutning till tågens avgång. Tyvärr har i de flesta fall väntsalarna utsatts för så mycket skadegörelse och nedskräpning att försöken har måst avbrytas.

SJ ordnar det ofta så på obemannade stationer att väntande resenärer kan skydda sig mot regn, snö och vind även då vänthallarna är stängda.

SJ fortsätter också att bygga ut systemet med fjärrblockering. Häri- genom kommer SJ att kunna informera resenärerna vid ett större antal stationer, även då stationerna är obemannade.

Herr KARL BENGTTSSON i Varberg (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på de båda frågorna. Jag tackar också å herr Börjessons i Falköping vägnar, då denne på grund av sjukdom är förhindrad att vara här just nu.

Att denna frågeställning tagits upp här kan betraktas som ett slags protest mot att järnvägsstationer eller vänthallar stängs trots att persontrafik pågår. Så är förhållandet bl. a. i Kungsbacka och Falkenberg. Resande får i väntan på tåg vistas ute i regn och rusk. Många kan få påbörja en resa ordentligt genomblöta eller genomfrusna. Jag vill påstå att en resa kan påbörjas på ett bättre sätt.

Väntsalen är väl uppvärmd men dörrarna är låsta och personalen har gått hem. Den resande får stå där ute och vänta. Ibland kan man få vänta länge. Tåg är som bekant ibland försenade, men där finns ingen personal som kan tala om hur mycket tåget är försenat. Den har gått hem.

SJ är ju till för folket, för de resande, inte tvärtom. Vi hemställer till kommunikationsministern att han ville försöka förmå SJ att låta vänthallarna vara öppna för de resande så länge persontrafik pågår.

Jag är medveten om att SJ vid försök att hålla vänthallarna öppna har mött svårigheter i form av – som kommunikationsministern säger i sitt svar – nedskräpning och förstörelse. Men man får samtidigt konstatera att SJ har givit upp. Det obehag som uppstår i samband med att

Torsdagen den
14 april 1977

*Om öppethållandet
av vänthallarna på
järnvägsstationer*

vänthallarna är stängda får resenärerna ta i stället för att SJ tar de kostnader som skulle krävas för att ha personal som kan hålla ordning i vänthallarna.

Det sägs också i svaret att SJ ofta sätter upp regnskydd o. d., då vänthallarna är stängda. Så har inte varit fallet på de platser där jag har observerat olägenheterna som råder för de resande. Dessa olägenheter har förelegat länge exempelvis i Kungsbacka och Falkenberg.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Jag beklagar att det är på det här sättet, och det gör naturligtvis också SJ:s ledning. Men detta sammanhänger med att erfarenheten har visat att om man har väntsalarna öppna utan att det finns personal som bevakar ordningen där, så blir det en fullkomligt oefterrättlig nedskräpning och förstörelse. Jag tror inte att herr Karl Bengtsson i Varberg kan föreställa sig hur det kan se ut under sådana förhållanden. Det är helt omöjligt att acceptera det, och då är alternativet att ha personal i väntsalarna. Det har man ju haft tidigare, men då kostnadsläget är sådant att man på alla sätt måste försöka att rationalisera går detta tyvärr ut över den resande allmänheten. Och det är naturligtvis inte den som skräpar ner i väntsalarna, utan det är andra SJ helt ovidkommande personer som uppehåller sig där när det inte finns någon personal.

Jag vet inte om det är rätt att säga att SJ har givit upp. SJ måste anpassa sina kostnader efter de krav som statsmakterna ställer på att man skall ha intäkter som täcker kostnaderna, och man för därvid en hård kamp mot ett ständigt stigande kostnadsläge.

Vad sedan beträffar Kungsbacka har jag inhämtat att där finns ett plattformstak och ett överhängande tak vid stationshuset. Jag vet inte hur stort skydd detta kan utgöra, men enligt de uppgifter jag har fått ger det de resande skydd mot regn och snö.

Herr KARL BENGTTSSON i Varberg (fp):

Herr talman! Det är på det sättet på västkusten att när det är ruskigt och dåligt väder så blir man genomblöt trots dessa tak och detta enkla skydd som finns exempelvis i Kungsbacka. Förhållandena är precis likadana i Falkenberg. Man blir blöt om det uppstår tågförsening. Det kan icke vara rimligt att SJ på grund av besvär med människor som skräpar ner stänger väntsalarna och låter de resande ta obehaget. De resande får ta de obehag som SJ inte vill ta på sig kostnaderna för att undanröja. Det är som sagt orimligt, och jag vädjar till kommunikationsministern att försöka medverka till att en ändring kommer till stånd.

Jag tror inte att det är riktigt att bara konstatera att folk bär sig illa åt och sedan – som jag ser det – ge upp. Man måste på något sätt försöka bemästra detta.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Det bästa sättet att bemästra detta vore naturligtvis att

uppfostra folket. Men att uppfostra folk som bär sig åt så här innebär en uppgift som jag inte tror att SJ går i land med. Jag medger att det är ytterst otillfredsställande att det skall behöva vara på det sättet – jag håller gärna med herr Bengtsson i Varberg om det – och jag skall gärna lova herr Bengtsson att jag skall tala med SJ-ledningen. Självfallet kan jag inte utlova vilka åtgärder som kommer att vidtas, eftersom det ligger i SJ:s egen hand att bestämma den saken, men jag skall som sagt tala med SJ-ledningen.

Herr KARL BENGTTSSON i Varberg (fp):

Herr talman! Jag är tacksam om kommunikationsministern vill göra det. Jag lovar att återkomma och berätta huruvida det har blivit någon ändring på exempelvis dessa båda platser, så att kommunikationsministern blir underrättad om det. Jag tror nämligen att det skall vara möjligt att få rätsida på detta problem.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om tidpunkten för påbörjande av Stallbackabron norr om Trollhättan

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr *Johanssons* i Trollhättan (s) den 31 mars anmälda fråga, 1976/77:366, och anförde:

Herr talman! Herr Johansson i Trollhättan har frågat mig om jag kan bekräfta att Stallbackabron norr om Trollhättan kommer att påbörjas inom en mycket snar framtid och om jag eventuellt närmare kan ange tidpunkten.

I nu gällande flerårsplaner för vägbyggandet har medel avsatts för påbörjande år 1980 av bron över Göta älv vid Stallbacka norr om Trollhättan. Bron ingår dessutom bland de stålbroar som enligt vägverket kan tidigareläggas för att öka sysselsättningen vid varven och därmed underlätta den kommande anpassningen av landets varvskapacitet.

Inom regeringen prövas f. n. förslaget om utförande av stålbroar som ett alternativ till varvens lagerproduktion av fartyg. Vid denna prövning tas hänsyn till dels varvens sysselsättningssituation, dels sysselsättningssituationen i byggnads- och anläggningsbranschen, inom vilken drygt hälften av kostnaderna ligger för de föreslagna broprojekten.

Då frågan om tidigareläggning av stålbroarna f. n. prövas inom regeringen, är jag inte beredd att ange någon tidpunkt för ett påbörjande av Stallbackabron.

Herr JOHANSSON i Trollhättan (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet för svaret på min fråga.

Torsdagen den
14 april 1977

*Om tidpunkten för
påbörjande av
Stallbackabron
norr om Trollhättan*

Bakgrunden till den är det utomordentligt stora behovet för en betydande region av att denna bro byggs inom en snar framtid. Behovet har dokumenterats i en motion som jag burit fram tillsammans med de övriga socialdemokraterna från Älvsborgs läns norra valkrets. Detta stora behov är säkert också bekant för herr statsrådet genom länsstyrelsen i Älvsborgs län och genom vägverket.

I bakgrunden ingår också ett uttalande som utskottets talesman gjorde vid debatten om vägfrågorna här den 23 mars, då han förklarade att Stallbackabron kommer att påbörjas inom en mycket snar framtid. Efter den deklARATIONEN var det naturligt att undra vad som skulle avses med uttrycket "en mycket snar framtid". Många inom det berörda området väntar sig ett svar på den frågan, så mycket mera som vi vet att i flerårsplanen 1980 har angetts som påbörjandeår.

Nu vet vi att möjligheterna att utföra broar som stålbroar undersöks. Jag är glad över detta initiativ och hoppas att det snart skall kunna genomföras. På den punkten tror jag att herr statsrådet och jag har samma mening.

Låt mig därför utnyttja det här tillfället till att vädja till regeringen och till kommunikationsministern att Stallbackabron får ingå bland de broar som skall komma till utförande som stålbroar inom en snar framtid. Kan vi, herr statsråd, utgå från att tidpunkten blir någon gång under 1978?

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Låt mig först instämma i herr Johanssons i Trollhättan påpekande att det föreligger stort behov av en bro vid Stallbacka. Jag är personligen mycket intresserad av att kunna medverka till att den kommer till stånd så fort som möjligt, helst naturligtvis före den programmerade tidpunkten 1980.

Jag har tidigare från den här platsen sagt att det förslag som chefen för vägverket kom till mig med i höstas – om att man skulle tidigarelägga en del storbrosprojekt genom att utföra broarna i stål i stället för i strängbetong – var mycket bra. Vi tog genast upp det till behandling i departementet och förde det också vidare till industridepartementet.

Det föreligger nu en varvsproposition, i vilken detta projekt med stålbroar är involverat, och den kommer att offentliggöras på måndag, den 18 april. Då kommer vi att kunna tala om hur vi bedömer tidpunkten. Av respekt för riksdagen vill jag inte föregripa det tillfälle då propositionen läggs på riksdagens bord, och därför har jag svarat som jag har gjort i dag.

Herr JOHANSSON i Trollhättan (s):

Herr talman! Jag har självfallet stor respekt för riksdagen, och jag har också respekt för att man inom regeringen arbetar som en enhet, så att inte ett statsråd föregriper regeringens prövning genom ett uttalande från denna talarstol. Men samtidigt är det naturligt för mig att vädja till re-

geringen och till statsrådet att låta detta projekt ingå i den grupp som kommer att kunna tidigareläggas genom att de utförs som stålbroar.

Jag är glad över det intresse som statsrådet har uttalat i denna fråga. Skulle det inte gå att genomföra detta projekt under 1978, så skulle det utlösa stor besvikelse inom de stora områden för vilka denna bro är ett livsintresse.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Herr andre vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle trafikskottets betänkande nr 18 och civilutskottets betänkanden nr 21–26 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 6 Kammaren åtskildes kl. 22.28.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 108

Torsdagen den
14 april 1977

*Om tidpunkten för
påbörjande av
Stallbackabron
norr om Trollhät-
tan*